Влада — Радам!

Голос України

Газета Верховної Ради України ◆ № 186 ◆ Середа, 25 вересня 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

КОЛИ УЧИТЕЛЬ ВИЙШОВ З КЛАСУ

Вчитель був суворий і примушував грати чужу класику за нотами. А так хотілося чогось живого...
Нам казали, що все найкраще уже придумали до нас, що Європа, Італія!..
А ми відчували, що можемо, що у нас — своє. Вчитель був догматик, і ми не любили його. І варто було йому кудись вийти...
Голос України прорізався! Зміцніє — і ми ще дійдемо до класики. Матимемо свою, тоді й чужу зрозуміємо.

Фото Миколи **СМІЛИКА.**

ДО КИЄВА з офіційним візитом прибув посол Австралії в СРСР Кевен Хоук. Він матиме зустріч з Першим заступником Голови Верховної Ради України І. Плющем, докладний звіт про яку читайте в наступному номері «Голосу України».

У КИЄВІ відбувся пленум спілки жінок України.

Рада спілки жінок України прийняла заяву до Верховної Ради та Кабінету міністрів України, в якій, зокрема, пропонується створити центр дослідження проблем жінок та сім'ї, розробити закон про охорону праці жінок.

Пленум спілки жінок України висунув претендентом у кандидати на пост Президента України Голову Верховної Ради Л. Кравчука.

ГРОМАДСЬКІСТЬ Філадельфії на східному узбережжі США урочисто відзначила 50-річчя трагедії Бабиного Яру. Великий мітинг відбувся на місцевому кладовищі Монтефіоре, де встановлено пам'ятник жертвам Бабиного Яру. В ньому взяли участь члени делегації України на 46-сесії Генеральної Асамблеї ООН.

Телеграма

ПРОТЕСТ ПІДПРИЄМЦІВ

ДЕРЖТЕЛЕРАДІОКОМПАНІЯ СРСР, ТАРС

Від імені підприємців України Спілка орендарів підприємців України вимагає гідного висвітлення на центральному телебаченні каналах ТАРС візиту делегації Верховної Ради України на чолі Головою Верховної Ради Кравчуком до Канади та США.

Урізана інформація про цей візит в ефірі засобах масової інформації країни надання союзної аудиторії таким виступаючим як 23 вересня — народному депутату СРСР Гончарову — є дискримінаційними щодо громадсько-політичної ролі України не сприяє стабілізації й так складної політичної ситуації в суспільстві.

Президент Спілки орендарів підприємців народний депутат України ПРАВДЕНКО

Перші віце-президенти доктор економічних наук ЄРМОШЕНКО, кандидат сільськогосподарських наук ХМИЛЕВСЬКИЙ

Віце-президенти народний депутат України ГЕРЦ, кандидат економічних наук БЕРНШТЕЙН

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник — Верховна Рада України

◆

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
252047
Київ, вул. Нестерова, 4

◆

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

Приймальня — 446-92-11

Відповідальний секретар — 446-72-63

Завідуючий корсіткою 441-84-42, 224-72-54 (телефакс).

ВІДДІЛИ:
парламентський — 441-84-52, 441-85-64,
листів — 441-82-05, 441-29-61,
економіки — 441-88-07,
аграрний — 441-86-18,
міжнародний — 446-91-20,
охорони здоров'я — 441-88-06,
соціальних питань — 441-88-05,
екології — 441-88-59,
культури — 441-86-44,
спорту — 441-88-08,
інформаційний — 446-61-13, 441-86-20,
історії України — 441-88-62,
військових питань — 441-88-52,
реклами — 441-89-44,
бухгалтерія — 441-84-00.

◆

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Індекс 60955

Тираж 156.200

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

◆

Газета виходить 5 разів на тиждень. У вівторок на 8 сторінках, у середу, четвер, п'ятницю та суботу — на 16 сторінках.

ДЕЛЕГАЦІЯ УКРАЇНИ В КАНАДІ

22 вересня відбулася зустріч Л. М. Кравчука з Прем'єр-міністром Канади Брайаном Малруні в його резиденції. В ході відвертої розмови глава українського парламенту висловив задоволення тим, що зустрічі керівників України і Канади починають ставати доброю традицією і приносити свої плоди. Він відзначив, що за той час, який минув після першого візиту Прем'єр-міністра Канади до Києва, українсько-канадські зв'язки помітно пожвавились. Більш чітко окреслились напрямки і сфери двостороннього співробітництва. Значно активізувались культурні, освітянські та наукові обміни, контакти між творчими та громадськими організаціями, університетами, школами, фахівцями з відповідних галузей. Поступово налагоджуються торговельно-економічні зв'язки, розширюється коло порідненних міст. Подальшому розширенню українсько-канадських зв'язків сприяє функціонування нещодавно відкритого Генерального консульства Канади в Києві.

Разом з тим реалії сучасного світового розвитку, еволюція соціально-політичних процесів на Україні і в інших країнах потребують впровадження нових підходів до міжнародного співробітництва, зазначив Л. М. Кравчук. Верховна Рада України 24 серпня цього року ухвалила Акт проголошення незалежності України. Таким чином, на основі права на самовизначення, передбаченого Статутом ООН, іншими міжнародно-правовими актами, проголошено незалежну українську державу — Україну, на території якої діють виключно Конституція, закони, інші нормативні акти України. І зараз Україна по-справжньому зацікавлена у налагодженні двостороннього співробітництва на міждержавному рівні. Це повністю відповідає Декларації про державний суверенітет республіки, з прийняттям якої Україна приступила до практичного здійснення свого конституційного права на встановлення безпосередніх зносин з іншими державами.

Л. М. Кравчук звернув увагу Прем'єр-міністра Канади Б. Малруні на те, що нинішня діяльність України на міжнародній арені — це чітко визначений курс на поступове її входження як суверенної держави у міжнародне співтовариство із статусом повноправного члена. Встановлення Україною безпосередніх зносин з іншими державами, підкреслив він, є реальністю сьогоднішнього дня. І перехід України і Канади до укладання у перспективі міжнародних договорів, обмін дипломатичними, торговельними представництвами сприяв би і більш активній їх взаємодії як держав — членів ООН при вирішенні тих проблем, які визначають інтереси обох країн.

Глава українського парламенту запевнив Прем'єр-міністра в тому, що Україна готова розглянути всі можливі побажання і пропозиції канадської сторони щодо започаткування безпосередніх українсько-канадських міждержавних відносин. Він також розповів про основні процеси, що сприяють відродженню української державності, проінформував про роботу парламенту, підготовку до введення президентської форми правління, відносини України з іншими республіками.

Значне місце під час зустрічі було відведено питанням, пов'язаним з необхідністю економічного союзу між республіками, іншими країнами.

Л. М. Кравчук довів до відома Прем'єр-міністра Канади, що Україна прийняла рішення про створення Міністерства оборони, Національної гвардії. Роз'яснюючи позицію української держави стосовно ядерної зброї, яка розташована на її території, він наголосив, що Україна буде неухильно виконувати всі міжнародні зобов'язання та угоди. Але вона не має наміру передавати ядерну зброю будь-кому і готова брати участь у переговорах на всіх рівнях про скорочення ядерних арсеналів з тим, щоб у майбутньому стати без'ядерною нейтральною державою.

Прем'єр-міністр Канади Б. Малруні подякував за відверту розмову, відзначив, що канадська сторона заінтересована у розвитку відносин з Україною і буде докладати зусиль до активізації двосторонніх зв'язків в політиці, економіці, культурі, інших сферах.

Делегація України побувала в міністерстві закордонних справ Канади. Міністри А. М. Зленко і Барбара Макдугалл підписали Декларацію про відносини між Україною та Канадою, в якій зокрема, говориться: керуючись положеннями Статуту ООН, Заключного акта, наради з безпеки і співробітництва в Європі, її наступних документів та Паризької хартії для нової Європи, пам'ятаючи про історичні зв'язки між народами Канади і України, бажаючи розвивати і поглиблювати контакти на всіх рівнях і заохочувати обміни в галузях політики, науки, техніки, освіти і спорту, високі сторони проголошують, що у визначенні характеру і форми майбутніх відносин між Канадою і Україною вони поважатимуть вільно та демократично висловлений вибір народу України і керуватимуться принципами міжнародного права.

Виступаючи з нагоди підписання декларації, міністр закордонних справ Канади Б. Макдугалл висловила впевненість у подальшому встановленні тісних зв'язків Канади з Україною, в першу чергу у створенні ринкової економіки. Особливо важливе те, підкреслювала вона, що цей візит відбувається в рік, коли канадські українці відзначають 100-ліття свого поселення в Канаді. Це також сприятиме дальшому розвитку наших дружніх зв'язків.

Л. М. Кравчук подякував Б. Макдугалл за теплий прийом. З перших хвилин перебування на канадській землі, сказав він, ми відчуваємо гостинність, доброзичливість і щирість. У Канаді ми сьогодні репрезентуємо нову Україну, 52-мільйонний багатонаціональний народ, який здобув свою незалежність. Схвалення українським парламентом Акта проголошення незалежності України знаменувало створення нової суверенної демократичної держави. Цей Акт відкрив шлях до розбудови української державності. Зараз укладаються міжнародні угоди, договори із західними і східними сусідами. Гадаю, що й народ Канади матиме користь, виходячи більш енергійно на зв'язки з Україною. Коли наше співробітництво зміцниться, канадцям буде приємно усвідомлювати, що в центрі Європи вони мають ще одного надійного партнера, волею історії порідненого з ними сто років тому. Народ України вважає за честь зміцнити існуючі зв'язки, розбудувати широке взаємовигідне українсько-канадське співробітництво на міждержавному рівні.

На честь Голови Верховної Ради України Л. М. Кравчука в урядовому будинку від імені генерал-губернатора Канади Р. Гнатишина було дано обід. Під час обіду відбулась щира розмова про подальші кроки по шляху зміцнення торговельно-економічних, науково-технічних і культурних зв'язків між Канадою і Україною.

Пізно ввечері в готелі «Уестін» Голова Верховної Ради України зустрівся з представниками українських організацій Канади.

Під час візиту Л. М. Кравчука супроводжують члени Президії Верховної Ради України Д. В. Павличко, В. І. Євтухов, І. Р. Юхновський, керівник Секретаріату Верховної Ради України М. Г. Хоменко, міністри України А. М. Зленко, Ю. П. Спіженко, постійний представник України при ООН Г. Й. Удовенко, інші офіційні особи.

В. ДЕМИДЕНКО,
спеціальний кореспондент Укрінформ.

* * *

ОТТАВА, 24. (Кор. ТАРС Валентин Василець). Другий день свого візиту в Канаду Голова Верховної Ради України Леонід Кравчук присвятив зустрічам з офіційними діячами, які дістали можливість з перших рук познайомитися з ситуацією в республіці і в Союзі в цілому. Відбулась, зокрема, розмова з лідером опозиції Жаном Кретьєном, який очолює ліберальну партію. В опитуваннях громадської думки вона значно випереджає зараз правлячу партію консерваторів і на наступних виборах може прийти до влади.

Питання економічного співробітництва було обговорено на зустрічі українського лідера з заступником прем'єр-міністра, міністром фінансів Доном Мазанковскі. Як повідомив Л. Кравчук, українська сторона подала конкретні пропозиції щодо канадської участі в розвитку сільського господарства, харчової промисловості, транспорту, воєнної конверсії. Міністр обіцяв вивчити висунуті ідеї розширення ділових зв'язків між двома країнами.

Голова Верховної Ради зробив у парламенті візит спікеру палати громад Джону Фрейзеру, на запрошення якого він прибув у Канаду.

Підбиваючи підсумки сво їх розмов на прес-конференції, Л. Кравчук сказав, що це був перший зарубіжний візит після проголошення незалежності. Ми, продовжував він, обрали для першого візиту Канаду, бо нас з нею зв'язує багато уз, у тому числі й тому, що в цій країні живе багато вихідців з України. Розмови з прем'єр-міністром Брайаном Малруні та іншими підтвердили, ми зробили правильний вибір. Відповідаючи на одне з запитань, гість підкреслив, що якби в українців були тепер можливості, то вони взяли б за зразок канадську модель розвитку.

Роз'яснюючи журналіста позицію Києва, Голова Верховної Ради відзначив, що він виступає за збереження економічних зв'язків між радянськими республіками, але проти центральних структур, які керували б такими зв'язками. Україна підтримує лише ідею створення координаційного центру. Л. Кравчук висловив цілковиту впевненість, що на референдумі, який має відбутися в грудні, більшість населення — не тільки українці, а й росіяни, євреї, [illegible]ки, болгари, які живуть [illegible] республіці, — висловляться за незалежність України. На прес-конференції були також і ущипливі запитання. Один з канадських журналістів попросив роз'яснити, як міг колишній секретар з ідеології компартії України так радикально змінити свою позицію лише за три роки. «Через це багато канадців не довіряють вам», — додав він. Український лідер зауважив з цього приводу, що навряд чи є людина в країні, яка зараз говорить те саме, що вона говорила п'ять років тому.

Однак тутешня українська громада в цілому тепло вітала делегацію незалежної України. У Голови Верховної Ради напередодні відбулась докладна розмова з представниками близько трьох десятків угруповань українських канадців різних напрямів. Розмовляючи з кор. ТАРС, Л. Кравчук відзначив виявлену до делегації виняткову гостинність. Як він сказав, це була перша така зустріч українського керівника з представниками українців, які живуть за рубежем. Я передбачав, що розмова буде цікавою, але не чекав, що вона буде такою сердечною, підкреслив Л. Кравчук. За його словами, українська громада виявила гарячий інтерес до розвитку співробітництва із своєю споконвічною батьківщиною.

Точка зору

ХТО ЗІЙШОВСЯ НА РИСТАЛИЩІ

СУБ'ЄКТИВНИЙ АНАЛІЗ І ПРОГНОЗ РОЗСТАНОВКИ СИЛ НА ПОЛІТИЧНІЙ АРЕНІ КРАЇНИ

Політичне життя найлегше порівнювати з морем. Воно то спокійне, то бурхливе, але ніколи не статичне. Якою б не була поверхня, десь у глибині нуртують «підводні» сили, течії, потоки, які й призводять до бурхливих «штормів», як-от 19—21 серпня цього року, коли зовні, здавалося б, намітилося спокійне врегулювання політичних процесів. Сьогодні «модно» розділяти події на до і після путчу. Виходячи з цього, спробуємо узагальнити і проаналізувати наші політичні «течії».

1. ПЕРЕД ПУТЧЕМ

На політичній арені країни й республік діє п'ять умовних основних політичних сил: консервативна просоюзна та ліберальна національна номенклатури, націонал-демократи, ліберал-демократи і соціал-демократи. Соціал-демократи, які формуються як блок частини середнього прошарку з робітничим рухом, відображають інтереси представників найманої праці та індивідуально зайнятих. Ліберал-демократи — нових власників середньої руки, які тільки народжуються. Назва «націонал-демократи» говорить сама за себе. Ці три сили, окрім загальної назви — демократичні, об'єднує слабкість. Незважаючи на відмінності, а часом і полярність інтересів, вони змушені спільно протистояти двом першим монстрам. Вони також впливають на ситуацію, але не визначають її.

Визначається ж ситуація протистоянням двох гігантів. Перший: консервативна просоюзна номенклатура — корпоративний власник державного (читай — взагалі всього) майна. За допомогою системи планового виробництва та розподілу вона привласнює вироблений додатковий продукт. Це — еліта. Функціональних аналогів в історії інших країн майже немає. Реально відображає інтереси найбільших власників: військово-промисловий комплекс, видобувний комплекс економіки тощо.

Другий: ліберальна національна номенклатура, чи умовно «суверен-комуністи» (не дуже вдала назва, що відображає форму, але ніяк не суть інтересів). Це люди, які мають у республіках реальну політичну (Кравчук, Назарбаєв) та економічну (Вольський, Силаєв, Фокін) владу, які розуміють неможливість збереження існуючого стану речей. Вони готові подарувати нам демократичну державу, ринок, приватизацію, але за однієї умови: в цей ринок вони повинні ввійти на правах нової буржуазії. Нині незалежно від політичної кон'юнктури вони, використовуючи свої владні та економічні можливості, займаються «перекачкою» державної (зовсім недавно вона називалася «всенародною», але до відповідних статей Конституції вже внесено необхідні зміни) власності до себе. У масовому масштабі цей процес можна простежити вже протягом більше року.

Із осені минулого року власні інтереси цих сил були ними усвідомлені, позиції були визначені, і почалося протистояння. Маючи в своїй основі суто економічні інтереси, це протистояння прийняло форму «Союз-республіки». Так звана «війна законів» знайшла своє відображення та логічне завершення в баталіях довкола Союзного договору. Малозрозумілі для непосвячених дебати довкола одноканальної чи багатоканальної системи податків, довкола того, кому належатимуть підприємства ВПК, довкола митних тарифів та бар'єрів тощо були боротьбою навіть не за мільйони. На карту була поставлена власність загальною вартістю у трильйони й трильйони карбованців.

У цій боротьбі двох велетнів демократи всіх гатунків визначилися майже миттєво. Незважаючи на неминучі конфлікти та образи (наприклад, справа Хмари), повсюдно намітився їх блок із ліберальною номенклатурою. Хто пішов на це інтуїтивно, хто свідомо, але всі відчули цей тимчасовий збіг інтересів. Жаль тільки, що не всі усвідомлювали те, що цей збіг — тимчасовий.

Першим пробним каменем процесу став референдум 17 березня цього року. Підтекстом дилеми двох бюлетенів була боротьба за власність між ліберальною та консервативною частиною номенклатури. Рішучої переваги не отримала жодна із сторін. Хоч практично всюди республіканський бюлетень отримав більше голосів, ніж союзний. З весни, із шахтарських страйків встановився приблизний паритет сил. Горбачов визнав суверенітет республік («угода 9 плюс 1»), що означало не що інше, як усвідомлення того, що ділитися таки доведеться. З цього моменту йшла позиційна війна з деякою перевагою в бік республіканських структур. Війна нервів. Ніхто не міг собі дозволити різких рухів — не було сил для фронтальної атаки. Той, хто починав, — програв.

Співвідношення сил у різних регіонах та республіках було різним. У республіках Прибалтики переважали демократи, в Грузії — націонали (язик не повертається назвати їх націонал-демократами), в Росії — блок республіканської номенклатури із демократами (Єльцин — Силаєв) з перевагою демократичних сил, на Україні — перевага більш організованих «суверен-комуністів», які очолили владні структури, у Казахстані — повне панування ліберальної номенклатури, в середньоазіатських республіках, окрім Киргизстану, — різке домінування консервативної номенклатури. Виходив досить строкатий спектр: від самостійників до унітаристів за формою і від консервативних бюрократів до соціал-демократів за змістом.

За такого розкладу політичних сил ми підійшли до підписання Союзного договору. Союзна номенклатура програвала. Вона втрачала свої позиції не тільки в шести республіках, які не збиралися підписувати Союзний договір, а й значною мірою в Росії, в Казахстані і на Україні.

2. ПУТЧ

У цей момент консерватори й пішли «ва-банк». У політиці завжди є можливість перервати період щодо мирного, еволюційного протистояння, вдавшись до відкритого насильства. Потім, в залежності від результату, це назвуть революцією або путчем. Важливо інше — починається боротьба на знищення супротивника. Часто — фізичне, але завжди — політичне, структурне. Консервативна номенклатура, очолювана верхівкою своєї бюрократичної піраміди, почала і програла. 22 серпня з політичної арени зійшла головна дійова особа останніх сімдесяти років, КПРС. А далі, як у театрі, дія наступна: ті ж, але без головного героя. Судячи з усього, цей «герой» вже на сцені не з'явиться, але проблеми колишнього протистояння залишилися.

3. ПІСЛЯ ПУТЧУ

Виникла специфічна проблема «післявоєнного» миру. Почалася найзахоплюючіша частина спектаклю — війна за спадок комуністичного «небіжчика». Не будемо передчасно радіти. Поки не ясно, чи перепаде нам хоч щонебудь і, що неабияк важливо, як довго ця війна триватиме. Пригадаємо, що всі довгі війни (тридцятирічна, сторічна, «червоної та білої троянд») йшли саме за спадок. Паритет виявився різко порушеним. Але події все одно розвиваються за сценарієм, який можна передбачити. Коло спадкоємців відомо, їхні інтереси та співвідношення сил між ними, в цілому, теж.

Із чим же Україна підійшла до сесії Верховної Ради 24 серпня, цієї мирної післявоєнної «конференції»? Консервативна частина номенклатури, орієнтована на центр і очолювана ЦК Компартії України, перестала існувати як самостійна сила. Захищати було більше нікого. Король помер — треба було шукати нового «короля». І вони кинулися «здаватися» Кравчуку та його команді як найбільш близькій і, що не менш важливо, найбільш впливовій силі післякризового періоду. Це чудово засвідчило голосування з питання проголошення незалежності. Кравчук розумно не відмовився від їхніх послуг, але зволів це зробити, не зв'язуючись із скомпрометованою і конкуруючою структурою.

Сьогодні, коли у Кравчука не стало такого небезпечного конкурента, як союзна номенклатура, як він себе поведе? Найімовірніше, що послідовно проводитиме свою лінію на рух до ринку, водночас, певно, закриваючи очі на те, як певний прошарок буде розкрадати, вибачте, негласно «приватизувати» економічний потенціал України. Так відбувається і в інших республіках, але це деякою мірою закономірно і виправдано. Знаючи інтереси ліберальної номенклатури і маючи уявлення про її апетити, можемо припустити, що у галузі майнових відносин і соціального захисту переважна більшість громадян не одержить нічого, або майже нічого. Власність залишиться в руках усе таких же осіб. Відбудеться приватизація «по-польськи», де 70 відсотків підприємців — у минулому функціонери ПОРП, які вміють керувати економікою. Місце ліберальної номенклатури в майбутньому соціально-економічному спектрі України проглядається досить чітко: плавно еволюціонувавши, вона займе місце нової великої буржуазії. А поки її позиція полягає в тому, щоб декількома ударами знищити головного конкурента в особі консервативної номенклатури як реальну політичну силу, зруйнувати його структури (перш за все структури КПУ-КПРС), зайняти керівні позиції і, підкидаючи демократам дрібні подачки, по можливості не допустити їх до реальних важелів влади. Хвала богу, наша опозиція не тільки слабка, а й достатньо політично незріла, щоб не сказати гірше, — бо віддає ініціативу і (чи не добровільно?) програє колишньому союзникові раунд за раундом. В одному можна бути впевненим у позиції ліберальної номенклатури: ідею національної незалежності вони відстоюватимуть послідовно і енергійно — зайві конкуренти на власній території їм не потрібні.

4. ЩО НАС МОЖЕ ЧЕКАТИ

Пікантність становища націонал-демократів полягає в тому, що національна номенклатура, перехопивши ініціативу у виконанні їхніх завдань, залишила їх без власних лозунгів: хоч саморозпускайся або вигадуй щось «новеньке».

Відверто боляче було дивитися, як на сесії Верховної Ради України в Народній Раді, незважаючи на несміливі заклики Гриньова і Юхновського, беруть гору прибічники незалежності будь-якою ціною, навіть ціною демократії. Як можна було поставити питання про незалежність на перше місце, не отримавши гарантій, що інші вимоги будуть реалізовані? Адже комуністи в той момент були зацікавлені в незалежності України більше самого Хмари. І хоча вважається малоймовірним, що нині Кравчук і його команда будуть сперечатися із колишньою опозицією, очевидні два висновки. По-перше, опозиція зазнала відчутної тактичної поразки, яка ще не переросла в поразку стратегічну, а саме — у встановлення націонал-комуністичного режиму. Та й то тільки тому, що в той момент і з урахуванням подій у Москві суперечності фракції Кравчука із консерваторами виявилися глибшими, ніж з опозицією. По-друге, неминуче змикання інтересів ліберальної номенклатури з націонал-демократами, які становлять більшість опозиції. Судячи з усього, загальнодемократичні інтереси і соціальні інтереси народу можуть зраджуватися заради національних ще не раз. А коли так, то це сумно...

Ліберали одержать свободу на шляху до ринку. І оскільки їм, взагалі-то кажучи, байдуже, яким шляхом і за чий рахунок цей рух відбуватиметься, вони також будуть задоволені. Зближення їх з тією ж номенклатурою більш ніж вірогідне, а отже сильна опозиція зникне сама по собі.

Найгірша доля може чекати найширші маси тих, хто живе від зарплати до зарплати. Вони можуть не отримати нічого. І, що поробиш, коли соціал-демократи України, які відстоюють їхні соціально-економічні позиції, не мають реально вагомих структур, не мають достатнього числа виразників інтересів у Верховній Раді, не мають навіть скільки-небудь реальної підтримки з боку самих мас, чиї інтереси вони намагаються захищати.

Сьогодні перед загальнодемократичним рухом стоять колосальні завдання. Перш за все — правове обмеження структур влади Кабінету міністрів і майбутнього Президента як по горизонталі (парламентом та Конституційним судом), так і по вертикалі (розвиток місцевого самоврядування, введення федеративного устрою України). Для чого? Щоб уникнути авторитаризму. Замість цього Верховна Рада до путчу приймає Закон «Про Президента» з практично необмеженою владою і надає надзвичайні повноваження Кабінету міністрів після путчу. А де гарантії від тоталітаризму? Нема, або майже нема. Мало просто департизувати органи правопорядку та засоби масової інформації. Необхідно терміново провести їхню демонополізацію, знову підпорядкувавши їх місцевим органам влади, наблизити їх до народу. Не зайве було б терміново розпустити нинішню Верховну Раду з її колишньою комуністичною більшістю і провести вибори за новими, партійними, списками. Необхідно примусити уряд провести приватизацію в інтересах найширших мас трудящих, а не в інтересах партійно-господарських функціонерів. І головне — добитися соціальних і правових гарантій справжньої демократії.

Усього цього можна було добитися вже в перший день засідання Верховної Ради України 24 серпня, але опозиція в рішучий момент не виявилася рішучою в цьому питанні. Отже, можливі поглиблення кризи, нові хвилювання, демонстрації, страйки. І буде все це до тих пір, доки на Україні не відбудеться становлення загальнодемократичних громадських структур і незалежного робітничого руху, які зможуть диктувати політичними методами уряду й парламенту наповнення державних структур реальним демократичним змістом і створення соціально орієнтованої економіки.

Юрій БУЗДУГАН,
депутат Шевченківської районної Ради Києва, інженер астрономічної обсерваторії Київського держуніверситету імені Т. Шевченка.

Новинки з російської глибинки

У КИШЕНІ НИНІ ПОРОЖНЬО

Колись Нижній Новгород називали кишенею Росії. Сьогодні в цій кишені гуляє вітер. Адже за переліком товарів та продуктів, які щомісячно отримуватиме кожен житель області восени, на один талон можна придбати 250 грамів маргарину, 300 — крупи, 400 — макаронів, 300 — коров'ячого масла, 400 — ковбаси вареної та пляшку горілки.

І якщо останнє у нас компенсується продуктами самовиготовлення, в нижегородській області таких можливостей немає. За три останніх місяці жителі міста Вознесенськ, для прикладу, отримали лише по кілограму цукру на душу...

НЕМАЄ Й ЦЬОГО

Довідку замість паспорта видають тепер у Дзержинському (що під Нижнім Новгородом) паспортному столі. Справа в тому, що «серпастих і молоткастих» ледве вистачає на шістнадцятирічних.

КНИГА СКАРГ... У РВВС

Працівники Нижегородського УВС вважають, що така річ повинна бути в районних відділах внутрішніх справ міста і області. Це заощадить не лише багато часу людям, але допоможе й міліції. Адже не кожний може швидко потрапити на прийом до начальства.

ПІДУТЬ У АРМІЮ ДІВЧАТА

Більшість студентів військово-медичного факультету Нижегородського медичного інституту складають представниці слабкої статі. По закінченні вузу всі вони підуть служити в армію... офіцерами медичної служби.

НАТОМІСТЬ...

На перший курс факультету «Гідротехнічне будівництво» архітектурно-будівельного інституту в цьому році прийняті лише представники чоловічої статі. Адже на думку ректорату це не жіноча справа. До того ж до закінчення інституту більшість випускниць встигають вийти заміж і завести дитину, що складає подвійні труднощі у влаштуванні на роботу для вузу, та додаткові витрати й турботи для будівельних організацій.

Андрій БОЄЧКО,
спеціальний кореспондент «Голосу України».
Нижній Новгород

МАРАФОН ТРИВАЄ? ТІЛЬКИ ДЛЯ ГРОШЕЙ

Усі ми добре пам'ятаємо телерадіомарафон «Дзвони Чорнобиля». Всі ми добре знаємо, з якою метою він проводився — допомогти тим, хто потерпів від аварії на ЧАЕС і страждає від її наслідків нині. Серед інших організацій, які виступали на марафоні з проханням допомогти, була й асоціація «Україна» по оздоровленню населення тих територій Чернігівщини, які зазнали впливу наслідків катастрофи. Для того, щоб допомогти 120 тисячам людей, а саме таку кількість потерпілих налічують медики, тут будується лікувально - оздоровчий комплекс «Здоров'я», аналогів якому немає в жодній з республік колишнього СРСР. Комплекс коштує 84,8 мільйона карбованців, отож і просили чернігівчани надсилати кошти саме на рахунок цього центру.

Телерадіомарафон відбувся у квітні. 17 травня 1991 року головним редактором Головної редакції навчальних та науково - популярних програм В. Бояренко було підписано листа, у якому говорилося, що кошти від телерадіомарафону асоціація «Україна» одержить у червні нинішнього року. До сьогодні жодної копійки від комісії по розподілу коштів, що надійшли на рахунок телерадіомарафону «Дзвони Чорнобиля», чернігівчани не отримали.

А вже вересень...

Іван Шкраб, заступник директора асоціації, почувався незручно, що йому доводиться звертатися до газети з «своїми» проблемами, але ж йому просто нікуди більше звертатися. Єдина надія ще лишилася — на Чернігівщині збираються проводити обласний телерадіомарафон, аби зібрати необхідні кошти. Адже республіканський не допоміг... І люди чекають на допомогу, а більшість з тих людей — діти. 15 дітей Чернігівщини вже прооперували з приводу злоякісної пухлини ендокринної залози («рак щитовидки»). Скількох ще доведеться лікувати? І де?

Іван Віталійович почувається винним і перед цими дітлахами. Як почуваються члени тієї комісії по розподілу коштів? І де ті кошти? Ні, я не хочу звинувачувати членів комісії у зловживаннях, у відсутності тривоги за здоров'я людей — я вірю, що гроші, зібрані під час «Дзвонів Чорнобиля», теж пішли на допомогу. Може, чернігівцям їх просто не вистачило. Але я розумію і вітчизняних, і західних бізнесменів, які прагнуть допомагати «напряму», точно знаючи, кому й навіщо дають гроші і, маючи змогу проконтролювати особисто, на що їх витратили. Тож якщо знайдеться меценат, готовий надати допомогу асоціації «Україна», її рахунок: № 606121 у Чернігівському облуправлінні Промбудбанку України, МФО 353456.

Катерина ВОРОНЕНКО.

ГОРБАЧОВ НА СУД НЕ З'ЯВИВСЯ

Прецедент

Перший політичний процес у республіці після проголошення Акта про незалежність України відбувся 23 вересня у Чернігові. На лаві підсудних — член чернігівської організації партії Демократичний Союз, учорашній студент-історик, а нині безробітний В. Дуплик, який 15 січня на знак протесту проти кривавих дій військових у Вільнюсі вийшов на Красну площу обласного центру з плакатом - звинуваченням М. Горбачова у фашизмі. Народний суд Деснянського району, що, до речі, слухає цю справу вчетверте, визнав Президента потерпілою особою. Однак у результаті цього зайшов у тупик: були зачитані вимога підсудного та його адвоката запросити М. Горбачова на судове засідання, а також їхня заява про відсутність механізму дії статті і Закону про захист честі й гідності Президента СРСР на території України. Зрештою, суд прийняв «соломонове» рішення: у зв'язку з тим, що свідки не з'явилися, не проведено філологічну експертизу висловлювань В. Дуплика, нема плакату - звинувачення й відеокасети про демонстрацію згаданого вище процесу, справу передано на дослідування в прокуратуру.

Сергій ПАВЛЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Чернігів.

Подайте, патрони, ідеї

МОЛОДЬ ХОЧЕ ЗНАТИ

21—22 вересня у Києві проходила установча конференція Українського незалежного центру політичних досліджень «Україна і світ у стратегічних вимірах». Центр складається з двох структур: виконавчо - організаційної, до якої входять відділ міжнародних зв'язків і науки Союзу українського студентства спільно з Українським пресовим агентством, та ради патронів, котра визначає основні напрями діяльності центру.

На конференції виступив кандидат у Президенти України, народний депутат України, голова УРП Левко Лук'яненко, професор Ратгерського університету (США) Тарас Гунчак, які входять до ради патронів. Крім названих осіб, опікуватися прагненнями нашої молоді висловили бажання директор Канадського інституту українських досліджень Богдан Кравченко, народні депутати України Сергій Головатий, Іван Драч, Михайло Горинь, Іван Заєць, Павло Мовчан, Володимир Пилипчук, Лесь Танюк та науковці, фінансисти.

О люди, люди...

БЕЗ ХРЕСТА, БЕЗ МОГИЛИ

На незвичайну знахідку натрапили члени пошукової групи з Нової Каховки, обстежуючи ячмінне поле колгоспу «Заповіт Ілліча» Великолепетиського району. У 1944 році тут точилися запеклі бої червоноармійців з німецько - фашистськими загарбниками.

Двометровий металевий «щуп» легко виявив колишні траншеї, окопи, бліндажі, вказав на місця, де знаходяться останки воїнів. Одна із степових могил була буквально всипана кістками під невеликим шаром грунту. З'ясувалося, що невдовзі після війни тут було поховано загиблих солдат, стояв пам'ятник. За розпорядженням військкомату останки мали перенести в іншу братську могилу. Та виконавці спромоглися лише зруйнувати пам'ятник і розгорнути кладовище.

— Обуренню немає меж, — сказав командир групи Павло Масютків. — Десь у цьому краї загинув мій родич. Над такими, як він, познущалися чиновники. Відрапортували, мабуть, про виконання — і все...

Іван КАЛИНИЧЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Херсонська область.

ПОВЕРНЕННЯ ДО ЧОРНОГО МОРЯ

До виконання своїх обов'язків приступив новий командуючий Чорноморським флотом віце-адмірал І. В. Касатонов.

Йому 52 роки, одружений, має дочку — студентку Сімферопольського університету і двох синів — учнів випускного класу школи-одинадцятирічки. З Севастополем Ігоря Володимировича пов'язують не тільки двадцять років бездоганної служби на Чорному морі, а й сімейні традиції. У 60-і роки Чорноморським флотом командував його батько В. П. Касатонов, адмірал флоту, Герой Радянського Союзу.

І. В. Касатонов закінчив у місті-герої Чорноморське вище військово-морське училище імені адмірала П. С. Нахімова, служив у морській артилерії, командував великими протичовновими кораблями «Проворный» і «Очаков», був командиром Чорноморського з'єднання надводних кораблів, флотилії на Північному флоті. До Севастополя повернувся з посади першого заступника командуючого Північним флотом. Крім військово-морського училища, віце-адмірал І. В. Касатонов закінчив Севастопольський приладобудівний інститут, Військово-Морську академію, Академію Генерального штабу.

Новий командуючий Чорноморським флотом змінив на цьому посту адмірала М. М. Хронопула, котрий звільнений з посади, яку займав, на особисте прохання у зв'язку з погіршенням здоров'я і сьогодні чекає операції у військовому госпіталі в Москві.

С. БАЛИКОВ,
кор. УКРІНФОРМ.

Телеграфним рядком з Житомира

ПРЕТЕНДЕНТІВ ПОБІЛЬШАЛО

Понад півтора десятка бажаючих, серед яких і краєзнавчий музей, дитячі заклади культури, різні відомства, бажають справити новосілля у приміщеннях колишнього обкому і міськкому КПУ. Незабаром це питання буде розглянуто спільною міською та обласною Радами народних депутатів.

ВИВЧАТИМУТЬ БІБЛІЮ

Перша лекція євангелійської програми «Так говорить Біблія» проведена в обласному музично-драматичному театрі імені І. Кочерги. Випускникам 3-місячних курсів буде вручено відповідні дипломи.

СУМНА ПОСТІЙНІСТЬ

13 житомирян, у тому числі 4 дітей, потонуло у річкових водах за 8 місяців цього року. В останні дні літа у водоймах області тонуло незмінно 13—15 чоловік у нетверезому стані.

СВОЯ СОРОЧКА БЛИЖЧЕ

2 мільйони 214 тисяч умовних банок соків і пюре для дітей виготовить у цьому році місцевий консервний завод. Уся ця продукція піде виключно в магазини Житомирщини.

ТАК БИ ЗАВЖДИ

У продовольчих магазинах обласного центру під час святкування Дня міста був значний вибір ковбас, інших продуктів. Коли ж буде проведено рік Житомира?

КРАСА ВРЯТУЄ СВІТ

Нарешті після багатьох перенесень стало відомо, що конкурс «Красуня Житомира-91» буде проведено в обласному театрі імені І. Кочерги в середині листопада.

ДЕ ЖИВ ПОЕТ

У селі Романівці Попільнянського району — на батьківщині Максима Рильського — відкрито музей-садибу поета.

Володимир ЛИЗА,
журналіст.

...ТІЛЬКИ ДЛЯ ГРОШЕЙ

...ста, у якому го-
...кошти від те-
...фону асоціація
...держить у черв-
...року. До сьо-
...копійки від ко-
...поділу коштів,
...на рахунок те-
...фону «Дзвони
...чернігівчани не

...ресень...

...б, заступник ди-
...ціації, почувався
...йому доводить-
... до газети з
...блемами, але ж
...нікуди більше
...Єдина надія ще
...на Чернігівщи-
...проводити об-
...радіомарафон,
...необхідні кош-
...республіканський
...І люди чекають
..., а більшість з
...— діти. 15 дітей
...вже прооперу-
...ду злоякісної
...окринної залози

(«рак щитовидки»). Скількох ще доведеться лікувати? І де?

Іван Віталійович почувається винним і перед цими дітлахами. Як почуваються члени тієї комісії по розподілу коштів? І де ті кошти? Ні, я не хочу звинувачувати членів комісії у зловживаннях, у відсутності тривоги за здоров'я людей — я вірю, що гроші, зібрані під час «Дзвонів Чорнобиля», теж пішли на допомогу. Може, чернігівцям їх просто не вистачило. Але я розумію і вітчизняних, і західних бізнесменів, які прагнуть допомагати «напряму», точно знаючи, кому й навіщо дають гроші і, маючи змогу проконтролювати особисто, на що їх витратили. Тож якщо знайдеться меценат, готовий надати допомогу асоціації «Україна», її рахунок: № 606121 у Чернігівському облуправлінні Промбудбанку України, МФО 353456.

Катерина ВОРОНЕНКО.

...УД НЕ З'ЯВИВСЯ

...т

...дний суд Деснян-
...ку, що, до речі,
...справу вчетверте,
...идента потерпі-
... Однак у резуль-
...айшов у тупик:
... вимога підсуд-
... адвоката запро-
...бачова на судове
... також їхня зая-
...тність механізму
... Закону про за-
... гідності Прези-

дента СРСР на території України. Зрештою, суд прийняв «соломонове» рішення: у зв'язку з тим, що свідки не з'явилися, не проведено філологічну експертизу висловлювань В. Дуплика, нема плакату - звинувачення й відеокасети про демонстрацію згаданого вище процесу, справу передано на дослідування в прокуратуру.

Сергій ПАВЛЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Чернігів.

...атрони, ідеї

...ЗНАТИ

... спільно з Укра-
...овим агентством,
...ронів, котра ви-
...ні напрями ді-
...тру.
...ренції виступив
...Президенти Укра-
...й депутат Украї-
... УРП Левко Лу-
...офесор Ратгерсь-
...итету (США) Та-

рас Гунчак, які входять до ради патронів. Крім названих осіб, опікуватися прагненнями нашої молоді висловили бажання директор Канадського інституту українських досліджень Богдан Кравченко, народні депутати України Сергій Головатий, Іван Драч, Михайло Горинь, Іван Заєць, Павло Мовчан, Володимир Пилипчук, Лесь Танюк та науковці, фінансисти.

...оди, люди...

...БЕЗ МОГИЛИ

..., де знаходяться
...в. Одна із степо-
...ла буквально вси-
... під невеликим
...у. З'ясувалося, що
... війни тут було
...иблих солдат, сто.
... За розпорядженн-
...мату останки ма-
... в іншу братську
...иконавці спромог-
...руйнувати пам'ят-

ник і розгорнути кладовище.

— Обуренню немає меж, — сказав командир групи Павло Масюткін. — Десь у цьому краї загинув мій родич. Над такими, як він, познущалися чиновники. Відрапортували, мабуть, про виконання — і все...

Іван КАЛИНИЧЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Херсонська область.

...О ЧОРНОГО МОРЯ

...ту, Герой Радян-
...у.
...атонов закінчив у
...Чорноморське ви-
...о-морське учили-
...мірала П. С. На-
...кив у морській
...омандував вели-
...човновими кораб-
...орный» і «Оча-
...мандиром Чорно-
...'єднання надвод-
...ів, флотилії на
...флоті. До Севас-
...рнувся з посади
...тупника команду-
...чним флотом.
...йськово-морського

училища, віце-адмірал І. В. Касатонов закінчив Севастопольський приладобудівний інститут, Військово-Морську академію, Академію Генерального штабу.

Новий командуючий Чорноморським флотом змінив на цьому посту адмірала М. М. Хронопула, котрий звільнений з посади, яку займав, на особисте прохання у зв'язку з погіршенням здоров'я і сьогодні чекає операції у військовому госпіталі в Москві.

С. БАЛИКОВ,
кор. УКРІНФОРМ.

Телеграфним рядком з Житомира

ПРЕТЕНДЕНТІВ ПОБІЛЬШАЛО

Понад півтора десятка бажаючих, серед яких і краєзнавчий музей, дитячі заклади культури, різні відомства, бажають справити новосілля у приміщеннях колишнього обкому і міськкому КПУ. Незабаром це питання буде розглянуто спільною міською та обласною Радами народних депутатів.

ВИВЧАТИМУТЬ БІБЛІЮ

Перша лекція євангелійської програми «Так говорить Біблія» проведена в обласному музично-драматичному театрі імені І. Кочерги. Випускникам 3-місячних курсів буде вручено відповідні дипломи.

СУМНА ПОСТІЙНІСТЬ

13 житомирян, у тому числі 4 дітей, потонуло у річкових водах за 8 місяців цього року. В останні дні літа у водоймах області тонуло незмінно 13—15 чоловік у нетверезому стані.

СВОЯ СОРОЧКА БЛИЖЧЕ

2 мільйони 214 тисяч умовних банок соків і пюре для дітей виготовить у цьому році місцевий консервний завод. Уся ця продукція піде виключно в магазини Житомирщини.

ТАК БИ ЗАВЖДИ

У продовольчих магазинах обласного центру під час святкування Дня міста був значний вибір ковбас, інших продуктів. Коли ж буде проведено рік Житомира?

КРАСА ВРЯТУЄ СВІТ

Нарешті після багатьох перенесень стало відомо, що конкурс «Красуня Житомира-91» буде проведено в обласному театрі імені І. Кочерги в середині листопада.

ДЕ ЖИВ ПОЕТ

У селі Романівці Попільнянського району — на батьківщині Максима Рильського — відкрито музей-садибу поета.

Володимир ЛИЗА,
журналіст.

Таке життя

ЧИ ВИРУЧИТЬ МИТНИЦЯ?

Багато хто з керівників лікувальних закладів та будинків для престарілих знає нині дорогу на Одеську митницю, якою керує П. Ятковський. Саме він розголосив, що в них можна безкоштовно й без зволікань одержати чимало з того, що зникло з прилавків наших аптек та магазинів.

— Чесно кажучи, не одразу повірив у благодійність митниці, — зізнався головний лікар Ананьївської районної лікарні Г. Любецький.

— Та навідався недарма: одержав усе, що необхідно.

Звідки у митниці той дефіцит? Зрозуміло, конфісковано у тих, хто, порушуючи існуючі правила, намагався вив... його за ...дон.

С... вирішили ...ники передавати безкоштовно ліки, продукти, дитячі речі тим, хто соціально найменше захищений.

Але куди дівається решта товарів з митниці?

— Усе реалізується на аукціонах, торгах промислових бірж, у трудових колективах, — каже П. Ятковський.

Один з таких магазинів, що на території Одеського морського порту, спеціалізується на продажу електротоварів та металевих виробів. І портовики тепер мають можливість придбати тут дефіцитні речі.

Благодійна митниця — це, безумовно, добре. Та чи виручить вона маси з круговерті дефіцитів? Але це запитання, звісно, не до митників.

Георгій ВОРОТНЮК,
власний кореспондент «Голосу України».
Одеса.

Уперше

М'ЯКЕ ЗОЛОТО ...САЄТЬ...Я...

У київському готелі «Дніпро» відкрився магазин-салон. Тут продаються вироби з хутра й шкіри. Шуба з чорнобурки коштує 4.195 доларів, з норки — 1500. Думаєте, немає такої ...янської к...ї, яка б витр...ла подібн...и! Помиляєтесь...

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Карна хроніка

В ЗАПИСЦІ—ІМ'Я ВБИВЦІ

Збираючись на побачення, дівчина замислилася й машинально написала на папірці ім'я й по батькові, прізвище св... приятеля. П... спохва... густо ...хувала запис олівцем й викинула аркушик. Жила в гуртожитку й не хотіла, щоб сусідки знали, з ким вона дружить.

А через кілька годин дівчину вбили. Слідство йшло важко. У загиблої виявилося чимало знайомих, у багатьох були причини для вбивства. І тут експерти з інституту судово-медичної експертизи в Харкові зуміли прочитати заштриховану записку, розв'язавши складне завдання, й у такий спосіб знайшли ключ до розгадки таємниці вбивства.

Про цей незвичайний випадок розповіла міська газета «Слобода».

«Слобода-інформ».

Собори наших душ

САНКТ-ПЕТЕРБУРГ В ГОСТЯХ У КИЄВА

Цими днями, вперше за останні 70 років, у столиці України проходять дні Санкт-Петербурга.

Свято розпочалося в понеділок у приміщенні Республіканського суспільно-політичного і культурного центру. На його відкритті, з-поміж інших, виступила член правління товариства «Русь» письменниця Валерія Врублевська. Вона, зокрема, сказала, що подібні акції повинні стати доброю традицією, справжнім взаємозбагаченням культур незалежних держав.

Представники Санкт-Петербурзької інтелігенції, серед них і члени товариства українців міста на Неві, щиро подякували за теплий прийом на берегах Дніпра.

Гості ознайомили жителів столиці з виставками фоторобіт, національних костюмів народів Півночі. Виступив з концертною програмою хор духовної музики.

Перший день свята завершився демонстрацією нового фільму режисера Віктора Титова «Анекдоти».

Володимир СТАНІСЛАВЧИК.

Коротко

НОВА «БІЛЬЩІСТЬ»

18 вересня депутат Київради Арнольд Куліш зачитав заяву групи депутатів про створення нової конструктивної більшості міськради.

Основна мета цього новоутворення — консолідувати всі сили для вирішення конкретних проблем столиці. Так, зокрема, на порядку денному наступної сесії пропонується розглядати виключно господарські питання.

Це ж треба!

ПОРТВЕЙН ЗА ТИСЯЧІ ДОЛАРІВ

Читачам «Книги рекордів «Гіннесса» за нинішній рік, випущеної російською мовою, мабуть, буде цікаво довідатися, що найдорожчим російським вином стала пляшка «Портвейна белого Ливадия», продана торік на аукціоні «Сотбі» в Лондоні за 2 тисячі 200 фунтів стерлінгів (близько 5 тисяч 700 доларів). Це вино врожаю 1891 року було взято з колекції вин «Массандра», повідомив автор тексту книги, старший науковий співробітник інституту «Магарач» Р. Акчурин. У цій же колекції зберігається найстаріше вино на території нашої країни — іспанський «Херес де ля Фронтера» врожаю 1775 року. У винотеці інституту «Магарач» є також найстаріше російське вино — пляшка «Муската розового Магарач» 1836 року.

Олексій ПЕТРУСЬ.
Крим.

Класично!

А ПРОТИГАЗІВ НЕМА

Не так давно 12 організацій і підприємств Березівки Одеської області прийняли телефонограму. У ній нібито райвиконком повідомляв, що на Південно-Українській АЕС (вона розташована за сотню кілометрів) трапилася аварія і радіоактивна хмара наближається до Березівки. Паніку, що почалася, з великими труднощами вдалося погасити голові райради І. Ниточку, який виступив із спростуванням по місцевому радіо.

«Жартівника» досі не знайшли, і надії, що знайдуть, мало. Є надія на інше: можливо, тепер запрацює районний штаб цивільної оборони. Адже коли стривожені люди прибігли сюди, то в штабі не виявилося жодного протигаза.

«Інтелект».

ЧОБОТАР БЕЗ ЧОБІТ

Зменшити у четвертому кварталі споживання електроенергії на 70 мільйонів кіловат-годин— така вказівка надійшла «згори» господарському комплексу Рівненської області, де, зазначимо, діє «власна» АЕС. Поки промисловість перейде на технології з малими енергозатратами, треба буде запроваджувати треті зміни, зміщувати графіки робочих днів з використанням вихідних, запроваджувати режим суворої економії електроенергії. Інакше — відключатимуть цілі мікрорайони. Ось така «світла» перспектива.

Сергій МЕЛЬНИЧУК.
Рівне.

З М...

Які ...
щі «сув...
лярних ...
ні відра...
суд та ...
лишній ...
недавно ...
Польщі ...
— «дев...
заявив, ...
А що...
щі ранiш...
початку ...
ред нам...
ний до...
червнем...
На то...
ські сел...
Обарів ...
району),...
черськог...
року йо...
харій Н...
мий і я...
культур...
менитог...
доручив...
дядькові...
му, кот...
відправи...
із різни...
сільгосп...
гідного ...
Чи п...
Івану ...
знаємо. ...
тів дові...
невдовзі...
Польщі ...

У...

**Наш ...
100 тонн...
з Дагест...
бо на м...
тична пі...
чила до ...
лограм.**

Пензу ...
переваж...
ньої Азі...
раво піс...
тюбетей...
ка, кирг...
менська ...
ніби с...
місто ог...
сульман...
Завдя...
рад потр...
газинів ...
кілограм...
хитнуло ...
продавц...
нок є р...
ринках і...
саються....
п'яні вир...
на хліб ...
ний і од...
руки, м...
теж по ...
по одні...
Не густо...
мами. Н...
лася.
У наго...
ду нас ...
Пензи д...
рожняко...
чимось ...
виявило...
прагнуть...
продукці...
зрештою...
завантаж...
чекаємо ...
досі там...
і по всь...
зу, — н...
ляти куд...
вольство...

Черн...

ГОЛОС України

Таке життя

...ИРУЧИТЬ МИТНИЦЯ?

...з керівників лі...кладів та будин...тарілих знає ни... Одеську митни...рує П. Ятковсь...н розголосив, що ...а безкоштовно й ... одержати чима...о зникло з при...х аптек та мага...

...кажучи, не одра...у благодійність ... зізнався голов... Ананьївської ра...ні Г. Любецький. ...дався недарма: ..., що необхідно. ... митниці той де...уміло, конфіско... хто, порушуючи ...вила, намагався ...о за... дон. ...или ...ники пе...езкоштовно ліки, ...итячі речі тим, ...о найменше за...

Але куди дівається решта товарів з митниці?

— Усе реалізується на аукціонах, торгах промислових бірж, у трудових колективах, — каже П. Ятковський.

Один з таких магазинів, що на території Одеського морського порту, спеціалізується на продажу електротоварів та металевих виробів. І портовики тепер мають можливість придбати тут дефіцитні речі.

Благодійна митниця — це, безумовно, добре. Та чи виручить вона маси з круговерті дефіцитів? Але це запитання, звісно, не до митників.

Георгій ВОРОТНЮК,
власний кореспондент «Голосу України».
Одеса.

Це ж треба!

ПОРТВЕЙН ЗА ТИСЯЧІ ДОЛАРІВ

Читачам «Книги рекордів «Гіннесса» за нинішній рік, випущеної російською мовою, мабуть, буде цікаво довідатися, що найдорожчим російським вином стала пляшка «Портвейна белого Ливадия», продана торік на аукціоні «Сотбі» в Лондоні за 2 тисячі 200 фунтів стерлінгів (близько 5 тисяч 700 доларів). Це вино врожаю 1891 року було взято з колекції вин «Массандра», повідомив автор тексту книги, старший науковий співробітник інституту «Магарач» Р. Акчурин. У цій же колекції зберігається найстаріше вино на території нашої країни — іспанський «Херес де ля Фронтера» врожаю 1775 року. У винотеці інституту «Магарач» є також найстаріше російське вино — пляшка «Муската розового Магарач» 1836 року.

Олексій ПЕТРУСЬ.
Крим.

Класично!

А ПРОТИГАЗІВ НЕМА

Не так давно 12 організацій і підприємств Березівки Одеської області прийняли телефонограму. У ній нібито райвиконком повідомляв, що на Південно-Українській АЕС (вона розташована за сотню кілометрів) трапилася аварія і радіоактивна хмара наближається до Березівки. Паніку, що почалася, з великими труднощами вдалося погасити голові райради І. Ниточку, який виступив із спростуванням по місцевому радіо.

«Жартівника» досі не знайшли, і, мало. Є надія на інше: можливо, тепер запрацює районний штаб цивільної оборони. Адже коли стривожені люди прибігли сюди, то в штабі не виявилося жодного протигаза.

«Інтелект».

Колись і тепер

ДО ПОЛЬЩІ — З МІШКОМ ГОРОХУ?

Які нині везуть до Польщі «сувеніри»? Набори столярних інструментів, бляшані відра й електропраски, посуд та оковиту... Один колишній партократ з Рівного недавно сплавив на ринку у Польщі новенький автомобіль — «дев'ятку» (на кордоні заявив, що вкрали).

А що ж возили до Польщі раніше? Ну, приміром, на початку XVII століття? Перед нами — цікавий архівний документ, датований червнем 1630 року.

На той час окремі волинські села, як от Городок та Обарів (нині Рівненського району), належали Києво-Печерському монастирю. 1627 року його архімандрит Захарій Копистенський, відомий і як визначний історик, культурний діяч (автор знаменитого твору «Палінодія»), доручив своєму рідному дядькові Івану Копистенському, котрий жив у Городку, відправити до Гданська обоз із різними, як нині кажемо, сільгосппродуктами для вигідного продажу.

Чи щасливо торгувалося Івану Копистенському, не знаємо. З архівних документів довідуємося лише, що невдовзі після повернення з Польщі він помер, залишивши синів Карла, Каспера і Василя.

На той час архімандритом Києво - Печерського монастиря був уже Петро Могила, якому стало відомо, що Іван Копистенський виторгу монахам не повернув. От і внесли представники монастиря запис у земську книгу Луцького повіту з вимогою до синів Івана Копистенського повернути належну обителі грошову суму.

В обозі було «жита 194 маци міри рівненської по 11 злотих польських кожна маца, вівса — 40 мац по 5 злотих, дві бочки гречаної крупи (60 злотих), дві маци гороху, бочка горілки в 300 кварт (20 злотих), одна львівська бочка солі, одна сокира...» та ще дещо. Прискіпливі монахи включили в загальну суму — 3000 злотих польських — навіть ціну семи буханців хліба...

Чим закінчилася судова справа, теж невідомо.

Добре, що у нас тепер не розливають горілку у бочки по 300 кварт — пропала б Польща від наших «туристів».

Григорій ДЕМ'ЯНЧУК,
краєзнавець.
Рівне.

Нарешті!

ПРОБУДНИЙ СОН

Днями за рішенням сесії міської Ради народних депутатів у місті Лохвиця Полтавської області на площі Перемоги під звуки гімну «Ще не вмерла Україна» було піднято національний синьо-жовтий прапор. Також було покладено квіти до пам'ятника Г. Сковороди. «Озвучив» свято самодіяльний хор «Відродження».

Юрій ЄМАКОВ.
Лохвиця
Полтавської області.

Уперше

...ЯКЕ ...ЛОТО ...ЄТЬ...Я...

...му готелі «Дніп...ся магазин-салон. ...і вироби з хут... Шуба з чорнобур...95 доларів, з нор...думаєте, немає та...ої к... і, яка б ...дів... ...ні Поми...

Фото Сергія ...ОВАЛЬЧУКА.

Карна хроніка

...ПИСЦІ—ІМ'Я ВБИВЦІ

...ь на побачення, ...ислилася й маши...сала на папірці ...атькові, прізвище ...ла. П... спохва...усто... ...жувала ...м й викинула ар...а в гуртожитку й ...об сусідки знали, ...ружить. ...ілька годин дівчи...ідство йшло важ...ої виявилося чи...

мало знайомих, у багатьох були причини для вбивства. І тут експерти з інституту судово-медичної експертизи в Харкові зуміли прочитати заштриховану записку, розв'язавши складне завдання, й у такий спосіб знайшли ключ до розгадки таємниці вбивства.

Про цей незвичайний випадок розповіла міська газета «Слобода».

«Слобода-інформ».

Собори наших душ

...-ПЕТЕРБУРГ В ГОСТЯХ У КИЄВА

...іями, вперше за ...років, у столи... проходять дні ...рбурга.

...зпочалося в поне...іменні Респуб... суспільно-полі...ультурного цент...о відкритті, з-по... виступила член ...оварства «Русь» ... Валерія Вруб...на, зокрема, ска...одібні акції по... доброю тради...вжнім взаємо... культур незалеж...

Представники Санкт-Петербурзької інтелігенції, серед них і члени товариства українців міста на Неві, щиро подякували за теплий прийом на берегах Дніпра.

Гості ознайомили жителів столиці з виставками фотографій, національних костюмів народів Півночі. Виступив з концертною програмою хор духовної музики.

Перший день свята завершився демонстрацією нового фільму режисера Віктора Титова «Анекдоти».

Володимир СТАНІСЛАВЧИК.

ЧОБОТАР БЕЗ ЧОБІТ

Зменшити у четвертому кварталі споживання електроенергії на 70 мільйонів кіловат-годин — така вказівка надійшла «згори» господарському комплексу Рівненської області, де, зазначимо, діє «власна» АЕС. Поки промисловість перейде на технології з малими енергозатратами, треба буде запроваджувати треті зміни, зміщувати графіки робочих днів з використанням вихідних, запроваджувати режим суворої економії електроенергії. Інакше — відключатимуть цілі мікрорайони. Ось така «світла» перспектива.

Сергій МЕЛЬНИЧУК.
Рівне.

Наші мандрівки

У ТАРХАНАХ — БАБИНЕ ЛІТО

Наш рефрижератор привіз 100 тонн солодкого винограду з Дагестану до Пензи вчасно, бо на місцевих базарах екзотична південна ягода підскочила до 15 карбованців за кілограм.

Пензу полюбили торговці переважно з республік Середньої Азії, тож на базарах яскраво пістрявіють чотирикутні тюбетейки, лунають казахська, киргизька, узбецька, туркменська мови. Таке враження, ніби стародавнє російське місто опинилося у центрі мусульманського світу.

Завдяки нашій появі виноград потрапив на прилавки магазинів по три карбованці за кілограм, й це здорово похитнуло позиції південних продавців. Та що поробиш, ринок є ринок. А ціни на тих ринках і в магазинах таки кусаються. Крім того, всі крупні вироби — по карточках, на хліб норма — один чорний і один білий буханець на руки, м'ясо, масло, олія — теж по карточках, горілка — по одній пляшці на місяць. Не густо й з милом та парфумами. Ковбаса ніде не трапилася.

У нагороду за соковиту ягоду нас хотіли відправити з Пензи до Середньої Азії порожняком, мовляв, там вас чимось завантажать. Та, як виявилося, й там не дуже прагнуть відправляти свою продукцію у центр. Отож зрештою нам пообіцяли, що завантажать м'ясом. Однак чекаємо тиждень, а віз і досі там. Ситуація така ж, як і по всьому колишньому Союзу, — ніхто не хоче відправляти кудись власне продовольство.

Залізничники в паніці, бо щодобова кількість вантажів упала до нуля, а це невдовзі може призвести до солідних скорочень працівників транспорту.

Вирішив скористатися вимушеним простоєм і відвідав Державний меморіальний заповідник «Тархани» — батьківщину й місце останнього притулку М. Лермонтова.

Що вам сказати. По-білому позаздрив росіянам, котрі так ніжно шанують пам'ять великого поета. Та й самі Тархани — справжня перлина серед Приволзьких степів. Через усе селище Лермонтово тягнеться низка ставків, порослих старими дуплистими вербами. Добре збережено родинний маєток Лермонтових, старий сад. Стоїть задумливо пошматований усіма вітрами дуб, посаджений поетом. Про бабине літо свідчать золотаве листя, клекіт стурбованих птахів...

Мені здалося, що село Лермонтово може претендувати на рекорд у книзі Гіннесса по кількості водоплаваючих птахів. Якби Паніковський опинився тут, то явно без гусака не залишився б. У центрі села, біля церкви, й до Тарханів тягнуться старенькі дерев'яні будиночки. А от на околиці, біля автомагістралі Пенза-Бєлінський, височіли зо два десятки двоповерхових котеджів з гостроверхими дахами. Що це? Потьомкінські села? Ні! Попри всі труднощі місцеві Ради, схоже, по-справжньому взялися за роботу.

Володимир ПРОХОРЕНКО.
Спеціально для «Голосу України».
Пенза — Тархани.

Черговий фельдкур'єр Костянтин ПАРИШКУРА.
Тел. 441-86-20

ПОГОДА

25—26 вересня на Україні — «бабине літо», сухо і тепло. Температура вдень 19—25, завтра у західній половині 23—28, вночі 7—13 градусів. Вітер змінних напрямків, 3—8 метрів на секунду.

По Київській області сьогодні вдень без опадів, вітер слабкий. Температура 20—25 градусів.

Фото Леоніда ПІДЛУЖНОГО.

Коротко

...ОВА «БІЛЬШІСТЬ»

...депутат Київради ...іш зачитав заяву ...ття про створення ...уктивної більшості ...ета цього новоут... консолідувати всі

сили для вирішення конкретних проблем столиці. Так, зокрема, на порядку денному наступної сесії пропонується розглядати виключно господарські питання.

Сьогодні ми пропонуємо вашій увазі один з ескізів-варіантів майбутньої української валюти. Можливо, через рік саме такі гроші займуть місце карбованця у ваших гаманцях, в старих бабусиних скринях і в панчохах під матрацами. Поживемо — побачимо.

ВЛАСНА ВАЛЮТА: НЕ ЗАБОБОН — ПОТРЕБА

МІФ ЧИ РЕАЛЬНІСТЬ, ПОТРЕБА ЖИТТЯ ЧИ ПРИДУМАНИЙ УЧЕНИМИ ШТУЧНИЙ ЗАХІД?

Швайка Михайло Андрійович, народний депутат України, заступник голови Комісії Верховної Ради України з питань економічної реформи і управління народним господарством. Кандидат економічних наук, доцент. Працював у вузах Львова, деканом економічного факультету сільськогосподарського інституту, старшим науковим співробітником львівського відділення Інституту економіки АН УРСР. Опублікував понад 100 наукових праць, головний напрям яких — проблеми ринкової економіки, принципи госпрозрахункового господарювання.

Захист суверенних національних і насамперед економічних прав українського народу, яким керувався М. Швайка у роботі, неодноразово викликав гнів партапарату. Незважаючи на те, що доцент Швайка свої думки підкріплював цитатами з творів Маркса, Енгельса, Леніна, в яких можна знайти поради на всі випадки життя, увагу до його науково-теоретичної діяльності виявляв лише КДБ.

У січні 1979 року Михайло Андрійович написав доповідну записку Голові правління Держбанку СРСР В. Аліхову, в якій наголошував: «Коли б я був неробою, не хотів займатися корисною справою і за щось відповідати, я б так організував діяльність Держбанку, як вона й здійснюється тепер». Тоді записку було визнано «сумнівною». А сьогодні той самий банк, з тими самими працівниками різко змінив свій курс, і від політики боротьби з прибічниками комерційного кредиту перейшов до його впровадження. «Хіба це не найважливіша запорука провалу цієї справи!» — запитав М. Швайка...

Пропонуємо вашій увазі розмову М. Швайки з нашим кореспондентом.

— Михайле Андрійовичу, в той час, коли народи світу в XX столітті створюють для себе комфорт, всілякі зручності, народ України живе у злиднях, не має змоги задовольнити найелементарніші свої потреби. Який же вихід з цієї дуже непростої ситуації?

— Єдиний порятунок і надія для нас — створення незалежної самостійної держави з усіма атрибутами суверенності — армією, дипломатичними службами, нарешті, грошима.

Але це завдання на тривалий період. Тож на чому слід зосередити зусилля вже тепер? За умов, коли економіка рухається до ринку, влада вже сьогодні має турбуватися про те, щоб захистити народ від експансії центру, який забирає наші кошти «даниною» обов'язкових поставок, держзамовлень, занижених цін на нашу продукцію і завищених на привізну, від його податково-фінансової системи, системи оплати праці, інвестиційної політики, соціальної політики тощо.

Народові залишається лише мізерна плата за працю. Україна, наприклад, продає Закавказьким республікам зерно по 20 копійок за кілограм, а жителі України купують цитрусові по 20 карбованців. Хіба суверенна держава може дозволяти так жорстоко грабувати свій народ?

В умовах теперішнього плачевного стану економіки першочергового значення набуває вироблення чіткої й дійової програми виходу України з глибокої кризи. Треба усвідомити, що такий стан — наслідок не впливу випадкових явищ і процесів (наприклад, порушення існуючих господарських зв'язків), як це багатьом здається, а глибокої кризи самої суспільно-економічної системи, яка виявилась неефективною, неспроможною залучити до сфери своїх інтересів найширші верстви населення. Тож потрібні не поверхневі косметичні, а докорінні зміни, глибока економічна реформа.

Чільне місце в цій програмі має зайняти опанування економічних важелів, інструментів і регуляторів. Зокрема, таких, як створення власних грошей, банківської, податкової, фінансово-кредитної систем, здійснення власної цінової, інвестиційної і соціальної політики, політики в галузі оплати праці і соціального захисту населення, забезпечення контролю над зовнішньоекономічною діяльністю на всій території, відкриття власної митниці.

Лише таким чином Україна зможе послідовно реалізувати всі принципи державного суверенітету.

— Чому центр з такою настирливістю намагається тримати в своїх руках економічні регулятори?

— За умов, коли відживають методи безпосереднього підпорядкування України центру, які були характерними для періоду феодалізму, він намагається замінити їх методами опосередкованого підпорядкування, що грунтуються на економічних регуляторах. Яскравим доказом цього є останні маніпуляції центру з цінами, з допомогою яких він знецінив оплату праці, доходи, заощадження, обібрав народ до нитки. Суть справи в тому, що той, хто тримає в руках ці важелі, є нині реальним господарем. Тож чи є насправді народ України таким господарем?

Звичайно, ні. Як би хто напружено не працював, але утримувати на своїй шиї ще п'ятьох він не в змозі. В енергетиці є таке правило: якщо система вийшла з ладу, її треба насамперед відключити від центру.

— Але ж у минулому система якось існувала?

— Економіка дійсно якось функціонувала. Але ефективною вона ніколи не була і завжди грунтувалася на насильстві й поневоленні. Ідея створення економічної системи, яка регулювалася б з єдиного центру, провалилася. Для її реалізації треба мати таку кількість інформації, якої нема в усьому світі.

Ще в студентські роки, вивчаючи історію радянського будівництва, досліджуючи твори класиків, я збагнув, що Ленін, борючись з допомогою найжорстокішого терору з бюрократизмом, сам створював систему, яка безперервно продукує цей бюрократизм.

Отже, спроба піднесення економіки України в межах Союзу РСР, який сам підриває основи суверенітету і стабільності, є нездійсненною, а ідея — утопічною і служить лише інтересам відродження старої імперської структури.

— Все ж таки з чого треба розпочинати організацію нашої роботи по захисту інтересів українського народу?

— Після передачі всієї загальносоюзної власності на території України в республіканську (що вже проголошено) її треба започаткувати випуском національних грошей і створенням національної митниці, що є найважливішими передумовами захисту від експансії ззовні. На мою думку, це більш важливі заходи, ніж навіть роздержавлення. Бо значна частина економіки України може функціонувати і в межах республіканської державної власності за умови надання колективам права реально розпоряджатися виробництвом і результатами своєї праці.

— Як реалізувати цю програму?

— З цією метою необхідно негайно розробити власний комплекс антикризових заходів. Сподіватися на якусь реальну практичну допомогу центру підстав немає, тому що він сам сидить з порожньою касою і заклопотаний лише тим, що і як у нас ще можна взяти для поліпшення своїх справ. (Та й яким буде цей центр після відомих подій — хтозна... — **Ред.**).

— Але виступав же Фокін на сесії Верховної Ради з Урядовою програмою виведення економіки України з кризового стану?

— Ця програма не тільки не задовольнила депутатів, а й викликала гнітючий настрій. Вона повністю зорієнтована на центр, на влаштовану там метушню, скерована на збереження старого ладу. Від цих дій, які мають на меті перекласти на плечі народу важкий тягар витрат, пов'язаних із крахом системи і здійсненням різних нежиттєвих експериментів, ми повинні негайно відмежуватися. Проте немає часу на зволікання. Події розвиваються так стрімко, що ми або загинемо під розвалом імперії, або, зумівши захистити себе, результати праці нашого народу, не лише виживемо, а й доб'ємося зрушень і забезпечимо процвітання України.

— Чільне місце в антикризовій програмі ви відводите впровадженню українських національних грошей. Чим це пояснюється?

— Держава, яка не має своїх грошей, не може мати самостійних, не залежних від інших держав банків, не може здійснювати самостійну фінансово-кредитну політику. Отже, коли мова йде про суверенну державу, то одночасно вирішується питання випуску національної валюти. Недарємно ж національні гроші є символом.

З допомогою зіпсованої мірки, та ще й чужої, не можна нормалізувати сферу обігу, яка має служити основою нормального процесу відтворення. Доки не матимемо власних грошей, залежатимемо від всіляких фокусів.

Якщо з інших регіонів СРСР можуть безперешкодно приїжджати на Україну різного роду ділки, справляти вплив на економічну ситуацію, за безцінь скуповувати наші товари і за спекулятивними цінами продавати свої, на цьому наживаючись, то про який суверенітет може бути мова?

— Що ж дасть Україні впровадження національних грошей?

— Введення власної валюти дасть можливість:

— уряду України здійснювати контроль над своєю територією та економікою республіки;

— захистити природні багатства, виробничий і трудовий потенціал республіки, товарні і фінансові ресурси, народ України від пограбування центром та мафіозними злочинними групами з інших республік і регіонів;

— створити нормальні умови для здійснення обміну;

— організувати чітке функціонування сфери обігу, перейти до ринкової економіки, створити умови для приватизації, роздержавлення, залучення трудящих до управління виробництвом;

— внести впевненість стабільність у роботу.

Головним підсумком буде здійснення контролю над ринками товарів, капіталів, грошей, праці.

— Чи має Україна потрібні для випуску грошей кошти?

— Десятки мільйонів карбованців даремно витрачені на друкування купонів, з допомогою яких не вдалося нормалізувати торгівлю. За ці кошти можна було б уже віддрукувати республіканські гроші. Це дуже прибуткова справа — її добре розуміли окремі царі, які боролися за право карбування грошей. Через відсутність власної грошово-банківської системи Україна щорічно втрачає понад 20 мільярдів карбованців. У цьому зв'язку слід нагадати також про втрати внаслідок відсутності власної митниці. Вони становлять 11 мільярдів, які за рахунок України поповнюють союзний бюджет.

— Чи сталися якісь зміни у підході парламенту України до розв'язання цих економічних питань?

— Так. Коли я на першій сесії Верховної Ради лише порушував питання про національний банк і національні гроші, депутати з партійної більшості мене захлопували і не давали можливості виступати. Сьогодні вони вже самі вимагають цього і навіть претендують на пріоритет... Зміни в поглядах я бачу і в тому, що працівники Бориспільського аеропорту відмовляються відвантажувати м'ясо в Закавказькі республіки, оскільки не мають змоги купити його для своїх дітей. Сталася ціла революція в мисленні. Виробляється самостійницька державна позиція. Людина з раба, кріпака, який виконував панщину, яким понукали, стає вільною.

Шкода, що для повного розуміння необхідності створення власної грошової, банківської та інших систем був необхідним путч 18—21 серпня. Це інтерв'ю готувалося до друку ще до нього, але дивно — якось із виступу опозиціонера перетворилося чи не на офіційну точку зору парламенту. Вже й постанову про введення власних грошей і митниці прийнято...

ДОЧЕКАЄМОСЯ НАРЕШТІ

ЯКЩО СВОЇ, ТО КОНВЕРТОВАНІ

ДО КОНЦЕПЦІЇ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ ТА ГРОШОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

БАНКІВСЬКА ПОЛІТИКА ТА ЕМІСІЯ

КЛЮЧОВЕ слово — це конвертованість, точніше внутрішня конвертованість грошей України. Врешті-решт не будуть же іноземці міняти долари та марки на гривни лише для того, щоб подивитися на тризуб. Отже, визначення конвертованості вимагає істотного доповнення правом вільно міняти валюту України на будь-які товари та послуги в межах республіки. Це означає, що валюта має обслуговувати крім споживання ще й виробництво, вільних виробників.

Остання ознака має фундаментальне значення, і саме навколо неї сьогодні утворився дуже небезпечний вакуум, навіть мертва зона — і з боку Заходу, і з боку республіканського уряду.

Для фахівців з-за кордону право купувати за гроші все, що завгодно, є настільки природним, що всі школи бізнесу та менеджменту, не гаючи часу, відразу перестрибують до тлумачення різниці між акцією звичайною та акцією з привілеями.

Для існуючої влади не менш природним є протилежне прагнення позбавити людей саме цієї волі. Якого тільки туману не напускає керівництво Держбанку про курси обміну та про валютні інтервенції. Тільки не про можливість купувати трактори чи вантажівки просто за гроші, не благаючи дозволу в будь-яких агросоюзів, тільки не про скасування системи фондів та лімітів.

Нарешті, уряду України, Укрбанку, що нібито набув незалежності, як свідчать досвід купонів та розмови про харчові гроші, притаманне прагнення обмежити функції грошей розподілом товарів для населення. На цьому шляху ми матимемо пародію на валюту. Справді, гроші — це соки, що пронизують усе дерево господарства і женуть його ріст. Купони — це лише палки, що збивають груші з того дерева.

Нам тичуть, що ми бідні, що всього у нас мало, а ми гривен надрукуємо ще менше, замість дефіциту товарів створимо дефіцит грошей і відразу матимемо досить тверду валюту! У перший же день це дасть нормальний, без черг, без карток розподіл і тієї невеликої кількості благ, що ми маємо; захистить нас від випереджаючої інфляції, коли одні виробляють масло, а інші — гроші й це масло вивозять. З другого дня почнеться зростання виробництва, бо наприкінці XX століття не варто доводити, що праця вільних людей буде продуктивнішою, ніж праця рабів.

Кілька слів про механізм емісії та забезпечення гривен в обігу. Сьогодні більшість валют світу забезпечуються державними цінними паперами (облігаціями, векселями скарбниці тощо). Начебто нам залишається тільки скопіювати готове. Проте знаряддям здійснення саме цієї політики стали державні папери і зростаючий державний борг.

Сьогодні ж може стати у пригоді класичне забезпечення грошей в обігу короткотерміновими борговими зобов'язаннями позичальників (векселями, документами на товари чи навіть самими товарами). Отже, головними підставами для одержання кредитів від БАНКУ УКРАЇНИ замість кредитних планів та належності до державного сектора мають стати:

— надійність гарантії повернення позичок;

— товарний характер операцій, що кредитуються;

— їх короткотерміновість.

Таким чином, кредитні гроші — це, мабуть, той історичний тип, яким має стати гривна на відміну від сьогоднішніх скарбничих грошей, що друкуються як паливо для державної машини, без будь-якого узгодження з потребами господарського обігу.

ВІЛЬНІ ЦІНИ

Тут ми в порочному колі. Кажемо, що насичення забезпечить тільки господар, і одночасно вимагаємо, щоб на товари першої необхідності ціни залишалися державними. Та що ж це за господар буде, коли він не встановлює ціну? Хто ж за таких умов буде збільшувати виробництво товарів першої необхідності? Розірвати це коло ми зможемо саме за допомогою власної валюти.

Адже підтримання стабільних цін є одним з головних завдань будь-якого центрального банку. Перевірений рецепт полягає в тому, що банк пильно контролює грошову масу, відпустивши конкретні ціни. І тільки в нашій країні роблять навпаки — відпускають грошову масу й намагаються контролювати мільйони конкретних цін.

Час нарешті збагнути, що зростання цін зумовлюється не безсоромністю спекулянтів, а виключно безсоромністю режиму, який зловживає друкуванням грошей, ховає ці злочини за завісою таємності. Отже, гривна повинна забезпечити і вільні, і стабільні ціни. Одночасно з цим має виправитись і їх перекіс.

Адже приведення внутрішніх цін до світових пропорцій є необхідною умовою створення відкритої економіки. Треба усунути штучну різницю потенціалів, яка виштовхує від нас електроприлади та їжу і жене сюди ганчірки та іржаві старі автомобілі. Таким чином, значення податку з обороту та його родича — податку на імпорт має різко впасти.

У середньовічній Англії такий непрямий податок було названо «голландським чортом». Отже, чим швидше ми позбудемось цього «московського чорта», тим швидше зламаємо залізну завісу.

ВІЛЬНИЙ ВИВІЗ

Іноземні фірми, які заробляють гривни, мають одержати право купувати за них і вивозити будь-які товари. «Частковість» конвертованості полягатиме в тому, що Україна спочатку не візьме на себе зобов'язань щодо обміну гривен на іноземні валюти. Це примусить інофірми узгоджувати обсяги завезення товарів із зацікавленістю у відповідному вивозі з українського ринку, бо інакше вивозитимуться самі папірці.

Така, нехай і примітивна, схема забезпечить можливість відкриття зовнішніх кордонів в умовах фактичної відсутності державних валютних резервів. Україна залишиться менш привабливим торговельним партнером, ніж Індія або Польща, але стане більш привабливим, ніж СРСР. Цілком імовірно, що гривна, завдяки своєму статусу, буде визнана іншими республіками і зможе відіграти роль знаряддя обміну з ними.

АНТИМОНОПОЛЬНІ ЗАХОДИ

Валютні та митні питання, хоч це й не очевидно, тісно пов'язані з такою болючою проблемою, як монополізм. Із захопленням ми аплодуємо Анатолію Собчаку, який будує відразу два ліфтобудівних заводи. Мовляв, щоб вони конкурували та був ринок. Враховуючи, що крім ліфтів нам потрібно ще декілька тисяч назв різноманітних виробів, такий перехід до ринку розтягнеться на тисячоліття.

Чому другий завод не може бути за кордоном, чому обидва не можуть там бути, а конкурувати на терені України? Харківська «Оргтехніка» є монополістом по кулькових ручках. Так що, до існуючих довгобудів затівати ще один? Чи, може, досить пустити сюди японські та німецькі ручки?

В усі віки ставлення населення до відкритих кордонів роздвоювалося. Як споживачі — люди завжди вимагали вільної торгівлі, і ціла історична епоха дістала назву епохи боротьби за скасування мит. Як виробничики — люди завжди вимагали захисту промисловості, митних бар'єрів. Гострота проблеми монополізму вимагає від нас схилитися на бік споживача.

Валюта може стати знаряддям як відкриття, так і захисту ринку. У зв'язку з цим згадаймо стару істину, відому економічній науці ще з минулого століття: зовнішня торгівля перетворюється у розпродаж національного багатства лише в тій країні, де немає твердої валюти.

Я добре пам'ятаю, як на святкуванні 500-річчя Запорозького козацтва, коли наша колона йшла повз приміщення Промбудбанку, ми скандували:

Україні — свої гроші.

Бо вони дуже хороші!

Подбаймо ж про те, щоб мати справжні, хороші гроші!

Володимир РЯБОШЛИК,
кандидат економічних наук, член Демократичної партії України.

ГРОШІ БУДУТЬ. А ТОВАРИ?

За вельми приблизними підрахунками, для виготовлення паперових грошей треба буде близько 400 мільйонів доларів, стільки ж — для карбування монет. І потім — близько 40 мільйонів доларів для щорічного поповнення. Крім того, на організацію виробництва власних грошей може піти в кращому разі два роки. (За іншими джерелами — необхідно лише 80 мільйонів доларів за весь комплекс заходів — Ред.)

Суми вражають, та й узяти їх, власне кажучи, ніде. Готовність деяких західних банків і приватних осіб надати нам необхідні кошти заслуговує найщирішої вдячності, але не слід забувати, що за цю допомогу доведеться платити.

Крім того, слід врахувати, що одночасне введення нової грошової одиниці, навіть з «найсприятливішим» спочатку курсом, в умовах, що не гарантують неухильного зростання вироблення товарів, уже через рік може виявитись безрезультатним. Нові гроші можуть знецінитися ще швидше, ніж попередні. Звичайно, якщо Україна зважиться на введення власної грошової одиниці, то їй доведеться здійснити й решту «ринкових» заходів. Але навіть при «найбільш ринковому» законодавстві не можна розраховувати на те, що ми зможемо вибратися з економічної прірви за один-два роки.

У зв'язку з цим дозволю собі зробити припущення, що найперспективнішим у наших умовах уявляється введення так званих паралельних, або безготівкових, грошей.

Здійснити їх введення можливо таким чином:

По-перше, у сферах виробництва й послуг, зайнятих безпосереднім задоволенням основних потреб населення, тобто в торгівлі, у сфері побутових і соціальних послуг, освіті, охороні здоров'я тощо.

При цьому, враховуючи фактор приватизації, ми дістанемо реальну можливість гарантованого зростання кількості й різноманітності товарів народного вжитку та послуг з дедалі зростаючими споживчими якостями.

По-друге, необхідно встановити порядок, згідно з яким усі гроші, одержані будь-яким підприємством від реалізації товарів народного вжитку та послуг населенню, закріплюються в банках на спеціальних рахунках, що утворюють систему грошей «паралельних», уже забезпечених певною товарною масою.

Природно, підприємства будуть змушені розплачуватися «паралельними» грошима зі своїми постачальниками, а ті, в свою чергу, зі своїми. Таким чином, поступово «паралельні» гроші проникатимуть у всі сфери економіки України — від торгівлі до ресурсодобувних галузей.

По-третє, розрахунки між підприємствами повинні будуть здійснюватися тільки у вигляді безготівкових «паралельних» грошей. Розрахунки між Україною та іншими республіками майбутнього Союзу здійснюватимуться в карбованцях — через Центр, у «паралельних» грошах — через прямі міжреспубліканські зв'язки.

При цьому слід ввести систему, при якій встановлюється порядок пільгового оподаткування прибутку від товарів народного вжитку та послуг населенню в «паралельній» грошовій одиниці; ціни на товари й послуги мають бути вільними від будь-яких обмежень з обов'язковим їх зниженням через певні проміжки часу; митні тарифи й, очевидно, ліцензії на ввезення і вивезення товарів у «паралельних» грошах і валюті мають бути скасовані.

По-четверте, для всіх підприємств, які беруть участь у такому механізмі, не повинно бути жодних обмежень в оплаті праці своїх працівників у «паралельних» грошах.

При реалізації механізму оплати праці в «паралельних» грошових одиницях є можливими два варіанти.

При першому держава відразу може приступити до випуску нових грошових знаків (наприклад, на основі кредитів розміщує відповідні замовлення на Заході) і видати ці нові гроші підприємствам, які розраховуватимуться ними зі своїми працівниками. Для використання цих нових грошей населенням доведеться відкрити спеціалізовані магазини, які мають забезпечуватися дефіцитними і поки нормованими товарами.

Цілком природним буде поступове встановлення більш високого курсу «паралельної» грошової одиниці щодо загальносоюзного карбованця і введення вільного обміну карбованця чи будь-якої іноземної валюти згідно з цим курсом.

Другий варіант дозволяє лише почасти вирішити ці проблеми, оскільки передбачає існування, до певного моменту, безготівкового обігу «паралельних» грошей у населення.

У такому разі держава може потихеньку друкувати нові гроші, але при цьому вводиться система використання персональних безготівкових карток, на які на підприємствах вноситимуться суми заробітку у «паралельній» грошовій одиниці, а спеціалізовані магазини забезпечуватимуться пристроями для зчитування інформації з таких карток.

По-п'яте, тільки-но ситуація в економіці України почне стабілізуватися, держава має здійснити остаточне переведення на розрахунки в «паралельній» грошовій одиниці (яка з цього моменту перестане бути паралельною) усіх галузей народного господарства. Усі «заморожені» раніше внески мають переводитися в нові за курсом 1:1 і «розморожуватися» повністю або частинами.

Звичайно, порушені питання не охоплюють усього кола проблем, пов'язаних із введенням на Україні власної грошової одиниці, і все запропоноване — це тільки загальна схема, загальні напрями без глибокої деталізації. Та розробка і впровадження, думаю, матимуть позитивні результати.

Ігор СИДОРОВ.

Експрес-новини

В результаті укладення перемир'я в Югославії, бойові дії в країні дещо вщухли. Рада Безпеки ООН починає обговорення становища в Югославії. За пропозицією Великобританії, Франції і Бельгії передбачається накласти ембарго на продаж зброї протидіючим сторонам. Голова президії Югославії Месич вилетів до Нью-Йорка з метою звернутися до ООН із проханням про відправку в країну сил для підтримання миру, проти якої виступає федеральний уряд Белграда.

* * *

У Женеві розпочалася зустріч міністрів нафтової промисловості організації країн—експортерів нафти (ОПЕК), на якій обговорюватимуться квоти з видобування на найближчі три місяці. Дискутуватимуться також питання про падіння радянського нафтового експорту, невизначеність видобутку нафти в Іраку й Кувейті, незвичайне зростання попиту в Північній півкулі в осінньо-зимовий період.

* * *

Сполучені Штати вирішили організувати повітряний міст з метою постачання в Албанію медикаментів. У жовтні—листопаді США планують відправити до Тирани продукти харчування на суму п'ять мільйонів доларів.

* * *

Уряд Канади проголошує нову стратегію збереження національної єдності. Питання головним чином пов'язано з тим, що значна частина населення франкомовної канадської провінції Квебек домагається проголошення своєї незалежності.

Наш прес-клуб

ЩО ТАКЕ

«ТЕЛЕСВИНЯ»!

Серед ведучих вечірніх випусків новин найбільше заробляє Д. Разер (Сі-бі-ес) — близько 300 тисяч доларів на місяць.

Вартість постановки 30-хвилинного комедійного шоу становить майже 700 тисяч доларів. Постановка одногодинної драми обходиться телекомпаніям у суму від 900 тисяч до одного мільйона доларів.

Програвання музичних позивних 30-хвилинного телешоу коштує 1.300 доларів, що їх поділяють порівну між композитором і компанією, яка купила на неї права.

Ведучі спортивних програм і репортажів Ей-бі-сі одягнуті в фірмові піджаки з емблемою телекомпанії, які вони купують за 200 доларів.

Оренда тварин, необхідних для зйомок різних телепередач і шоу, щоденно обходиться телекомпаніям у такі суми: зебра — 500 доларів, жираф — 1.000—1.500 доларів, орангутанг — 800—1.500 доларів, свиня — 100—150 доларів.

Щоб підтримати бадьорість знімальної групи, журналістів та інших учасників популярної нічної суспільно-політичної програми Ей-бі-сі «Найтлайн», телекомпанія щомісяця витрачає на каву 120 доларів.

Більша частина бюджету програми «Джеральдо» — два мільйони доларів — іде на оплату авіаквитків гостей. Якщо б ці запрошені залишалися вдома, організація інтерв'ю з ними обійшлася б значно дорожче. Кожне таке інтерв'ю, взяте за допомогою космічного зв'язку, коштувало 6 8 тисяч доларів.

Вартість одного музичного відеокліпу коливається від 18 до 300 тисяч доларів.

«ТВ гайд» (США).

КАМІНЬ СПОТИКАННЯ ДЛЯ ЄВРОПИ?

Як уже зазначалося в нашій газеті, столицю України відвідав з офіційним візитом міністр фінансів ФРН Т. Вайгель. У понеділок пізно ввечері він дав прес-конференцію для українських та зарубіжних журналістів. У вступній промові пан Вайгель підбив підсумки своєї зустрічі з Прем'єр-міністром України В. Фокіним, визначивши основні пункти дискусії в Кабінеті міністрів, а саме: прийняття Акта про незалежність України викликало необхідність розширювати її багатосторонні відносини як у рамках колишнього Союзу, так і поза ними, питання про подання економічної та технічної допомоги нашій країні з боку держав — членів Європейського Економічного Співтовариства, особливо в галузях сільського господарства та медицини; розв'язання проблеми щодо ядерних арсеналів України у зв'язку з прийняттям Декларації про державний суверенітет, згідно з якою Україна проголошує свою територію без'ядерною зоною; питання безпеки атомних електростанцій тощо. На закінчення зустрічі з В. Фокіним пан Вайгель запропонував надати Україні в безплатне користування 800 вантажних автомобілів радянського виробництва з арсеналу колишньої армії НДР з метою їх використання у розв'язанні транспортних проблем сільського господарства. А щоб ці машини не йшли до нас порожніми, німецький міністр вирішив завантажити їх усіма конче необхідними для наших земляків медичними препаратами.

З приводу проголошення незалежності України і її безпосередніх зв'язків з Німеччиною зарубіжний гість зауважив, що його країна, як і інші держави світу, не буде й не повинна втручатися в політичні та економічні процеси, які нині проходять в колишньому Радянському Союзі. Німеччина, продовжив він, солідарна з тими республіками, які набувають дійсної незалежності, й завжди готова подати їм необхідну допомогу, звичайно, в розумних масштабах.

Щодо впровадження національної валюти, то, на думку міністра, для Радянського Союзу існує два шляхи: перший — це створення єдиної валюти для всіх республік, що звичайно вимагає єдності напрямів економічної політики, другий — використання гнучких валютних курсів між окремими республіками за умови обов'язкового існування серед національних валют однієї сильної, яка б спрямовувала загальну валютну політику.

Питання налагодження безпосередніх економічних зв'язків між Німеччиною і Україною пан Вайгель вбачає досить перспективним у зв'язку із зростаючим федералізмом у нашій країні, але з оглядом на те, що в майбутньому існуватиме багато питань спільного значення, які мають узгоджуватися між усіма колишніми союзними республіками.

Головною метою німецького міністра за нинішніх умов є визначення тих нових структур, які з'явилися після розпаду СРСР як у «союзному» масштабі, так і в рамках кожної з республік, що є нині каменем спотикання для Європейського Співтовариства. А Україна, яка є не тільки житницею Радянського Союзу, а й державою з досить розвинутою промисловою базою, має й надалі вкорінювати ринкову економіку, беручи участь у міжнародному розподілі праці.

Артем ПРОХОРЕНКО.

В МЗС України

ДОКИ НЕ ПІЗНО...

Постійне представництво України при ООН передало Генеральному секретарю цієї Організації грамоту про ратифікацію Україною Конвенції про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів та психотропних речовин, виробленої на дипломатичній конференції у Відні в 1988 році.

Безперечно, найголовнішим фактором, що прискорює поширення наркоманії, перетворюючи її в глобальну проблему, яка не знає географічних кордонів і яка проникла в усі прошарки суспільства, є злочинна діяльність міжнародних торговців наркотиками. Саме тому і виникла нагальна потреба вироблення міжнародно-правового інструменту боротьби з наркомафією. Ним і стала Конвенція про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів та психотропних речовин 1988 року.

Конвенція є важливим доповненням двох попередніх чинних універсальних договорів у сфері боротьби з наркоманією — Єдиної конвенції про наркотичні засоби 1961 року і Конвенції про психотропні речовини 1971 року, учасником яких є й Україна.

За цією Конвенцією її учасники зобов'язуються налагодити співробітництво з питань кримінального переслідування торговців наркотиками, конфіскації їх прибутків, взаємної юридичної допомоги у розслідуванні злочинів, контролю над наркотиками та речовинами, які використовуються при незаконному виготовленні наркотичних засобів та психотропних речовин.

Новим і надзвичайно важливим є положення про метод «Контрольованих поставок», згідно з яким власті країн, через які проходить маршрут торговців наркотиками, домовляються не затримувати наркотики на кордоні, а пропускати їх аж до кінцевого пункту поставки з тим, щоб виявити і знешкодити весь ланцюг злочинців — від виробників наркотиків до їх розповсюджувачів.

Конвенція передбачає також подання допомоги країнам транзиту, через територію яких здійснюються незаконні поставки наркотиків.

Ратифікація Україною цієї Конвенції і прийняття на себе відповідних зобов'язань, безперечно, сприятимуть приведенню нашого законодавства і практики у сфері боротьби з незаконним обігом наркотиків до міжнародних стандартів.

Звичайно, порівняно з деякими іншими країнами проблема наркоманії на Україні не стоїть так гостро. Але боротьба з нею не повинна втрачати актуальності.

Рішучий наступ, який повели уряди США і багатьох європейських країн на торговців наркотиками, може привести до переорієнтації злочинних синдикатів на нові ринки збуту. Враховуючи географічне положення України, перехід її економіки на ринкові відносини, перспективи переходу на конвертовану валюту, одним з них може стати і наша республіка. Підстави для такого побоювання, на жаль, уже є.

Наркоманія ще не набула у нас західноєвропейських та американських масштабів, проте вже тепер слід вжити необхідних заходів. Якщо згаємо час — буде пізно.

Олександр МОЦИК, перший секретар Міністерства закордонних справ.

ЦК ЗАЧИНЕНО: ВСІ ПІШЛИ НА УОЛЛ-СТРІТ

Репліка

Це словосполучення, здається, стало невід'ємною складовою «післяжовтневої» (1917 рік) лексики на всій території колишнього Союзу. Мінялися лише деталі: якщо не ЦК, то райком, міськком, обком; якщо не на війну, то на картоплю, овочесховище, конференцію.

Хотів би, щоб мене правильно зрозуміли: автор цих рядків — далекий від зубоскальства, оскільки трагічна історія нашого народу інколи справді примушувала партійних працівників абстрагуватися від «загального керівництва» і крокувати на передній край чергової битви.

Тим більше було б недоречне злослів'я з приводу згаданого словосполучення саме сьогодні, коли ЦК, райкоми, обкоми, парткоми справді зачинено. Навіть вивіски знято. Отже, рукописного плаката на дверях партустанови, мовляв, усі — на передньому краї, не побачиш. Єдине, що ті двері прикрашає (без лапок) — це маленькі папірці з відповідними штемпелями: будинок опечатано...

До чого це ми? А до того, що не вщухає скандал, започаткований англійською газетою «Гардіан». Згідно з інформацією, добутою тамтешніми журналістами, протягом цього року з СРСР було таємно вивезено золотих злитків на суму близько 4 мільярдів доларів. (Частково ці запаси, що оцінюються західними експертами як десята частина всіх радянських резервів золота, було направлено до Швейцарії, а згодом вони перекочували до «туманного Альбіону»).

Звідки згадане золото? Багато хто «за бугром» твердить, що це — частина 12 мільярдів доларів, які «пропали без вісті», а насправді їх було переведено з фондів КПРС до іноземних банків.

Не хотілося б проводити паралелей, але тут вони напрошуються самі: в новітній історії Європи вже був випадок, коли правлячий режим, яким, у свою чергу, керувала партія (що, до речі, в назві мала слово «соціалістична»), відчуваючи перспективу краху, переводила гроші до швейцарських банків. Отже, прецедент маємо...

Втім, йдеться лише про припущення. А от та обставина, що остання офіційна контрабанда золота зашкодить інтересам нашої республіки — це, на мою думку, факт. Міркуйте самі: адже на будь-якому ринку (зокрема, й дорогоцінних металів) чим більше товару пропонується, тим нижчі на нього ціни. Так сталося й нині. Ось лише деякі повідомлення інформаційних агентств: «Чутки щодо можливої появи на міжнародних ринках великої партії золота з СРСР викликали помітне зниження ціни на цей благородний метал на біржі Уолл-стріту»; «Ціна на золото в Європі продовжувала стрімко падати після того, як британські газети повідомили про появу на ринку Великобританії великої партії золотих злитків з СРСР».

Отже, якщо Україна збирається купувати продовольство за кордоном, «викладаючи на бочку», зокрема, власне золото, то й дитині зрозуміло, що «партійний продаж партій золота» завдасть нашій республіці відчутних втрат: доведеться «викласти» набагато більше дорогоцінного металу.

Володимир САВЦОВ.

Еврика

АМЕРИКАНЦІ... НА БАТАРЕЙКАХ

У десятків тисяч американців, які страждають невиліковними серцевими захворюваннями, з'явилася ще одна надія. Дослідження, проведені Національною академією наук США, засвідчили необхідність прискореної розробки федеральної програми для створення постійно діючого штучного серця. Вчені зазначили, що вже сьогодні кожному десятому з 700 тисяч американців, які помирають від серцевих захворювань, можна імплантувати, у крайньому разі, два пристрої — штучне серце чи його штучний лівий шлуночок, які працюватимуть від батарейок.

Вони не потребують підключення до будь-якого зовнішнього джерела енергії, коли б виникала необхідність проводити електричні провідники крізь шкіру. Батареї носять на поясі чи в рюкзаку за спиною, і через спеціальний пристрій за допомогою мікрохвильового або електромагнітного випромінювання енергія надходить на вживлений під шкіру живота приймач, а звідти — безпосередньо в штучне серце.

ЯКЩО НЕ МЕНІ, ТО НІКОМУ

Німецька фірма, що спеціалізується на перевезенні грошей, пропонує своїм клієнтам спеціальну валізу, обладнану електронним запобіжником. При спробі викрадення він викликає спалах хімічних шашок, які виділяють їдкий червоний дим, що псує купюри. Ключ для блокування електронного пристрою має тільки одержувач вантажу, навіть інкасатор позбавлений доступу до грошей.

У разі, коли він випустить цей чемодан з рук всупереч своєму бажанню, спочатку пролунає попереджувальний свисток, потім протягом хвилини лунатиме сирена, і, нарешті, з валізи повалять клуби червоного диму.

Ще одним засобом безпеки служить таймер, який встановлюється на час, необхідний для доставки вантажу. В разі перевищення цього строку вміст валізи таким же чином «псується». Якщо гроші будуть пошкоджені за непередбачених обставин (приміром, інкасатор застряв у ліфті), замовник матиме можливість обміняти їх у Німецькому федеральному банку на нові банкноти.

СТОЇТЬ МОНАСТИР У ТИШІ

На шляху з Києва до Черкас, неподалік Золотоноші височать бані недавно відреставрованого Преображенського собору. Це лише одна із споруд Красногорського жіночого монастиря, який 400 років височіє над річкою Золотоношкою. Живе нині в ньому близько ста сестер. Ігуменею—мати Августа.

На відверту розмову погодилось кілька черниць.

«...До монастиря я прийшла сім літ від роду. Точилась війна. Ми з мамою були голі, босі, голодні... Хліб привозили з Черкас, але монашкам не давали — не дозволено. Самі добували, ділились крихтами. А в церкві тоді крутили кіно.

По війні почали приходити до монастиря старі люди. Перевели з Лебединської обителі 50 черниць. В основному похилого віку. А приймати молодих без уповноваженого з питань релігії не дозволялося. Міліція не прописувала».

«...У кожної людини є душа, вона завжди в пошуках і не знаходить спокою. А в цих святих стінах є все для душі. Тому й молодь іде до монастиря...»

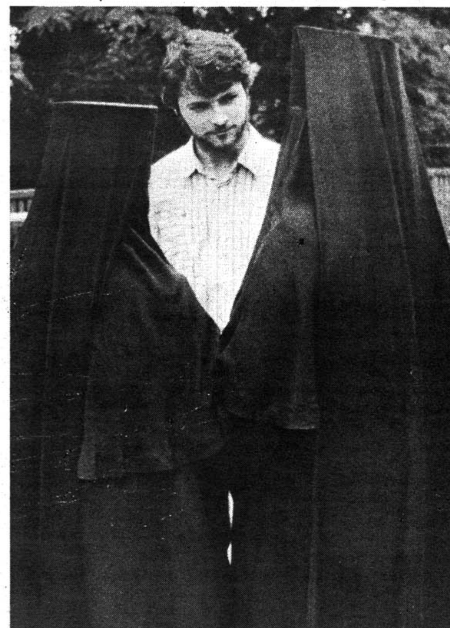
«...Усього було за час життя в монастирі. Людині завжди хочеться кращого. Іноді спадали й такі думки: а може там, у миру, краще б жилося між людьми! Один Бог відає...».

«...На землі краще, ніж тут, жити не можна. Хіба що там, на небесах».

Лідія ТИТАРЕНКО.
Фоторепортаж
Миколи ЖУРИ.

Черкаська область.

УКРАЇНА ЄДИНА, НЕПОДІЛЬНА

ПЕРШІ ГВАРДІЙЦІ

У Чернігові триває запис до національної гвардії. Як повідомив лейтенант запасу Ю. Соболь, який веде запис кандидатів, члени Спілки офіцерів України ведуть активну агітаційну діяльність у військових частинах, дислокованих на Чернігівщині. Служити в республіканській гвардії виявляють бажання чимало офіцерів та прапорщиків.

Кандидатів попереду чекають суворі іспити. Адже потрібне не тільки велике бажання служити Україні, а й добре знання військової справи та міцне здоров'я.

Сергій ПАВЛЕНКО,
власний кореспондент
«Голосу України».

З ОДНОГО ДОМУ

Україна проголосила незалежність. По-різному це сприйняли вінничани, представники національних меншостей, які заселяють територію республіки, та й самі українці. Свідчення тому — короткі бліц-інтерв'ю.

Респонденти відповідають на єдине запитання: «Ваше ставлення до Акта проголошення незалежності України?»

Григорій ПОДОЛЬСЬКИЙ, єврей:

— Через тиждень їду до Ізраїлю. Назавжди. Аж не хочеться — такі тут прекрасні демократичні перетворення відбуваються. Опечатали міський і обласний комітети партії. Здається, легше стало дихати, не відчувається диктатури можновладців. Україна проголосила незалежність — це означає, що розвиватиметься вона вільно і розкуто. Хай щастить цій безталанній землі і її працелюбному люду!

А я практично у невідомість їду. Ще не знаю, де працюватиму, де житиму, та й листи звідти останнім часом невтішні надходять. Тільки повернення назад немає. Чому? Край, у якому прожив більше 40 років, ніколи не гарантуватиме до кінця справжньої конституції. Отож, у будь-який момент можемо повернутися до тоталітаризму. Це переконливо засвідчують і три дні путчу.

Олена ДУБІНІНА, румунка:

— На Буковині закінчувала румунську школу, тоді, в період застою. І хоч односельчани до мене та моєї сім'ї ставилися приязно, але відчувала себе обділеною: ні телебачення, ні книг рідною мовою не було. Потім вийшла заміж за росіянина. З чоловіком військовим тривалий час у Литві жили, де за нез'ясованих обставин він загинув. Тут вивчила мову цього народу. Таким чином, володію вільно російською, румунською, українською, литовською мовами. Працюю ж дояркою у колгоспі імені Шевченка села Сивиковець Липовецького району. Уважно стежу за подіями, які відбуваються на Україні. Безмежно рада актові, який проголосила Верховна Рада 24 серпня.

Упевнена, що цей важливий політичний документ дасть можливість розправитися на повний зріст не тільки українському народові. Україна постійно була в ярмі під гнітом так званого старшого брата. Тепер, я переконана, народ, який зазнав сам поневірянь і лихоліть, ніколи не гнобитиме інші народи.

Олександра ДУСАНЮК, полячка:

— Тривалий час вчителювала в Чернівецькій області. Село, де жила, заселено поляками, українцями, молдаванами, румунами. Таке поняття, як національна гідність, тоді було чуже нам. Жили, аби жити. Ні мова, ні література нашого народу не розвивалися. Навіть корінні українці пригноблювались.

А тепер — аж не віриться! Акт незалежності проголошено. І я радію перемозі демократичних сил: нарешті всі народи, що мешкають на терені однієї свободолюбної республіки, матимуть можливість для саморозвитку.

Сергій ЄРОФЕЄВ, росіянин:

— Ніколи не мав і не матиму зла на інші народи. Дехто сприймає національний гніт, як такий, що йде від росіян. Не вірте цьому. То Система пригноблювала, партійно-більшовицький диктат, який проголошував злиття націй в єдину етнічну спільність — так званий радянський народ.

Після 24 серпня по-іншому буде. Ми вже здолали в собі раба, піднялися з колін, утверджуємо в повсякденні Декларацію про державний суверенітет України.

Валентин КРУЦ, українець:

— Не інакше, як хитрі маніпуляції комуністів (тепер хай і вчорашніх) сприймаю ухвалу Верховної Ради республіки від 24 серпня. Триває та сама говорильня, але на краще нічого не змінюється. Формально збільшується українських шкіл на одну-дві, але досить повільними темпами. Формально ми маємо усі права, але вище себе, як кажуть, не стрибнеш. Так буде до тих пір, поки народом керуватимуть недавні партійні функціонери. Це вони підтримали і так званий «ГКЧП», це вони стримують розвиток України на українській землі, досі продовжують дурити нас різними деклараціями, актами і т. ін., котрі, як ми знаємо, поки що не спрацьовують на місцях.

Відповіді на запитання записав
Валерій ЛАЗАРЕНКО,
власний кореспондент
«Голосу України».

БРАТАВСЯ СХІД ІЗ ЗАХОДОМ

Спільних масових заходів державного і неформального характеру Луганськ ще не знав. День міста-91 вперше об'єднав громадську ініціативу з бюджетом виконкому. І вийшов досить пристойний симбіоз. Але особливого колориту дводенному карнавалу, безумовно, надало свято Козацької слави. Національна культура, на довгі роки защемлена по селах, водночас виклюпнулася між люди, яких довго й наполегливо лякали українізацією, неподібаним розмаїтим багатством прекрасного, доброго, щиросердого.

Цей перший порух до напівзабутих історичних оберегів східняків виявився зовсім не таким болісним для «переконаних інтернаціоналістів». Бо, бач, пам'ятний знак на місці давнього козацького зимівника в Кам'яному Броді, звідки, власне, розпочинався Луганськ, не тисне на груди донбасівському Вавилонові, і старий герб міста не засліпив поєднанням жовтого і блакитного кольорів.

Приязна атмосфера приємно вразила і гостей свята, насамперед, галичан. Голова Львівської міськради Шпіцер не приховував того, з якою настороrою вперше їхали вони у протилежний кінець України. Але процес відродження української нації, схоже, досяг і полярної географічної точки віднедавна незалежної держави.

Одразу з велелюдного недільного віча у Києві прилетів до Луганська і Вячеслав Чорновіл. Його висунули кандидатом у Президенти України кілька вугільних шахт відомого весняними страйками Первомайська.

Сергій СКИБА,
власний кореспондент
«Голосу України».
Луганськ.

ВІДКРИТЕ ЗВЕРНЕННЯ ДО ХРИСТИЯН

Ми, учасники архієрейського собору Української автокефальної православної церкви, з любов'ю звертаємося до всіх християн України і закликаємо відкинути все, що спричинилося до розбрату на духовній українській ниві, щоб використати послану небесними силами можливість у серці Київської Русі — Києві, благословенному святим Андрієм Первозванним — мати Патріарший престол Українського Православ'я.

Розвіймо полову дріб'язкових оцінок і персональних ієрархічних недостойностей заради воскресіння автокефального Київського престолу. Схилімося в молитовній шані до живого й живлющого зерна: до якнайшвидшого становлення справді Українського Православ'я на справді незалежній Україні.

Такий благодатний підхід дозволить нам, не гаючись, зібратись на спільну Раду і без взаємних звинувачень та претензій утворити священну єдність Українського Православ'я.

Цього від нас вимагає архієрейський обов'язок.

Цього чекає Україна.

За цим плаче її віруючий народ.

Цього від нас вимагає благословенний Господом Богом час очищення від усякої скверни.

Собор єпископів УАПЦ.

І ДУХ ОЖИВЕ...

Волею провидіння нині падають на наших очах стіни безбожної держави. Мусять упасти й перегородки, вибудувані для поділу й порізнення людей. Дай Боже, нам сили духу, щоб подолати стіни упередження в наших серцях.

Життя гнуло кожного з нас, викривляло наші дороги і ставило на перший план не мудрість Господню, а хитрість самозбереження. Але пора сповіді, каяття й очищення раніше чи пізніше все одно настає. Переоцінка цінностей стосується й переорієнтації в житті церкви. Нині це життя має бути узгоджене зі словом Господнім і з духом Заповідей. Церква має жити болями й радощами народу, бо «як субота є для людини», так і церква — для народу, а не навпаки. Храм несе народові «світло для світу», і водночас прояснює життя, а не заплутує його, як це їй іноді доводилося робити під тиском антинародної влади.

Одним з таких політично-демагогічних заходів було перейменування РПЦ на УПЦ за цілковитого збереження свого політичного великодержавного характеру, накинутого віками імперської русифікаторської політики. Нині всім зрозуміло, що церква не може ховатись під псевдонімом, ніби це якась розвідувальна служба на чужій території. Вона попереду всіх несе світло правди. Водночас зрозуміло, що назва УПЦ не випадкова. Вона відповідає тій історичній правді, що українська православна церква живе на Україні з часу хрещення так само, як і свята Софія та Києво-Печерська лавра тримаються зусиллями подвижників землі української. Вона відповідає також тій правді, що священство і миряни цієї церкви є переважно українцями попри всі політичні режими.

З проголошенням незалежності України настала пора відродження української церкви й наповнення її живим духом християнства. Саме цей дух диктує єдність усіх відгалужень християнства та співробітництво всіх християнських церков, мета яких одна: глибоке закорінення духу християнського в Україні та праця на ниві духовного відродження людини.

Єдність передбачається передусім там, де фактично не існує ніяких канонічних відмінностей. По суті, українське православ'я всіх відтінків прагне відродити традицію української, точніше навіть, нашої праматірної Київської церкви часів Святого Володимира і Ярослава, повернути до прийнятої в нинішньому світі форми богослужіння народною мовою, підняти й оновити релігійні начала нашої національної культури.

Отже, нині звучить закономірно звернення єпископату УАПЦ до своїх православних братів розпочати діалог. Справді, комуністи багато зробили і для знищення, і для порізнення церков. За їхньою підтримкою РПЦ перейменувалася, оголосивши себе канонічною і благодатною, а всі інші церкви — неканонічними. Для початку діалогу необхідно дати оцінку тому нетерпимому пропагандистському стилеві, який був розрахований не на християн, а на темну задурену масу. Для початку треба звернутися до християнського смиренного тону доброзичливості, до готовності позитивної співпраці.

Чому УАПЦ звернулася з такою пропозицією до братньої церкви? Нинішній світ з епохи холодної війни і погроз переходить в епоху конструктивних діалогів. Християнство тяжіє до єдності, до своїх джерел. З такою пропозицією терпимості та позитивної співпраці звертаємося до всіх громадян — людей доброї волі.

Мусимо сказати самим собі і народові правду. Наша Українська Автокефальна Православна церква разом з українською державою тільки спинається на ноги. Але віримо, що маємо в собі гірчичне зерно, з якого зросте дерево.

Ми знаємо, що краща частина Української Православної церкви стане на бік народу, вибере дорогу очищення і піде тією висхідною дорогою за словом Христовим. І ми на тій дорозі служіння зустрінемось, як брати у Христі, як справді Українська Православна церква.

Напевне, частина громадян захоче повернутися до своєї, Російської Православної церкви. І це природно. Вона є в усіх країнах Заходу і діє під своєю власною назвою. З нею ми також повинні співпрацювати на ниві служіння.

У нас не повинно бути сумніву, що народ встає. Повільно, але певно він стає собою і усвідомлює, що з неминучістю закону, оголошеного в день П'ятидесятниці, в нього має бути своя незалежна Українська церква, де слово Господнє промовлятиметься до душі порідному.

Євген СВЕРСТЮК,
редактор газети «Наша віра».

ПЕРЕДПЛАТА-92

ЗВ'ЯЗКІВЦІ ПОГОДЖУЮТЬСЯ І ЗАХИЩАЮТЬСЯ

ДО РЕДАКЦІЇ НАДІЙШЛО ЧИМАЛО ЛИСТІВ, У ЯКИХ ЧИТАЧІ ПОВІДОМЛЯЮТЬ ПРО ВІДМОВУ ПРАЦІВНИКАМИ ВІДДІЛЕНЬ ЗВ'ЯЗКУ В ПЕРЕДПЛАТІ НА ГАЗЕТУ «ГОЛОС УКРАЇНИ», НЕДОСТАВКУ ЇЇ ДЕЯКИМ ПЕРЕДПЛАТНИКАМ, ЗНИКНЕННЯ ОКРЕМИХ НОМЕРІВ ГАЗЕТИ, НЕДОСТАТНЮ КІЛЬКІСТЬ ПРИМІРНИКІВ ЦЬОГО ВИДАННЯ У КІОСКАХ «СОЮЗДРУКУ», НЕЯСНІСТЬ У ПЕРЕДПЛАТНІЙ ЦІНІ ТОЩО. ВІДПОВІСТИ НА ЗАПИТАННЯ, ПОСТАВЛЕНІ В ЦИХ ЛИСТАХ, ПРОКОМЕНТУВАТИ ДЕЯКІ З НИХ РЕДАКЦІЯ ПОПРОСИЛА ЗАСТУПНИКА ГОЛОВИ ДЕРЖАВНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНИ ПО ЗВ'ЯЗКУ (ТАКА ТЕПЕР ОФІЦІЙНА НАЗВА КОЛИШНЬОГО МІНЗВ'ЯЗКУ) В. БОЯРЧУКА.

— Василю Феодосійовичу, давайте спершу розглянемо ту частину листів, у яких йдеться про відмову на передплату «Голосу України». Відмовили, зокрема, у передплаті нашої газети у відділеннях зв'язку В. Крюківському з села Миколаївки Менського району Чернігівської області, О. Маслюченко з Чигирина Черкаської області, Г. Голоду з села Вечірки Пирятинського району Полтавської області, А. Байдаку з села Рахни-Лісові Шаргородського району Вінницької області. Авторам цих і інших листів відповідали порізному: передплати на «Голос України» немає взагалі, вже закінчилася, пізно і т. ін.

Чим керуються працівники відділень зв'язку, відмовляючи передплатникам?

— Дивно читати й слухати такі повідомлення, відповідь. Передплату на «Голос України», як і на інші періодичні видання, відділення зв'язку здійснюють тепер на 1992 рік і на кожний місяць чи четвертий квартал цього року. На кожний наступний місяць газети й журнали передплачуються до 12 числа попереднього місяця. Про це знають у відділеннях зв'язку з відповідних методичних документів Держкомітету по зв'язку.

Передплата на наступний рік здійснюється до 31 жовтня. І ніяких відмов не повинно бути. Тому ще раз підкреслюю, мене вражає і дивує те, що в деяких наших відділеннях безпідставно відмовляють у передплаті на «Голос України». Тим паче, що працівники цих відділень не піклуються про своє матеріальне заохочення, яке залежить від кількості передплачених видань.

— Наші передплатники є і далеко за межами України. І в декого з них також є запитання й претензії до зв'язківців, але пишуть вони до редакції. Так, М. Гаврилюк, що мешкає в Мурманську, запитує: чи може він передплатити «Голос України» за місцем проживання?

— Звичайно ж може, тільки користуватися він має каталогом на всесоюзні (будемо ще так називати) газети й журнали. Такі каталоги випущено тиражем близько двох мільйонів примірників і є в кожному відділенні зв'язку Союзу.

— Зрозуміло. Але ось М. Говак, що мешкає у місті Енгельсі Саратовської області, звернувся з проханням до Тернопільського відділення «Союздруку» перевести за його новим місцем проживання газету «Голос України». Там відповіли: ця газета не передплачується і не переадресовується за межі України. Невже в Тернополі інші порядки?

— Прикро, що відповідь вашому читачеві дав наш професійно не підготовлений, бездушний, байдужий працівник. Він полінувався заглянути в каталог газет і журналів України для розповсюдження за межами республіки, де є і «Голос України». Не виявилося під рукою каталога, міг би зателефонувати в інше відділення, проконсультуватися. На жаль, автор листа не чітко написав прізвище цього працівника. Я дам доручення перевірити наведений факт. Переконаний, прохання М. Говака буде задоволено.

— Тепер щодо передплатної ціни. Ось лист: «У вашій газеті було надруковано, що передплатна ціна на «Голос України» не зміниться на наступний рік, — пише родина Смагленко з Одеси. — Це приємно. Але у всесоюзному каталозі на 1992 рік, який є офіційним документом для відділень зв'язку, ціна 28 крб. 80 копійок. Хотілося б знати, яка ж справді ціна на наступний рік, бо дуже хочемо передплатити «Голос України»?

З такими ж запитаннями звернулися до редакції П. Масич з Миколаєва,

М. Клець з села Побиванки Липоводолинського району Сумської області. Між іншим, у кожному номері нашої газети повідомляється, що передплатна ціна на рік — 19 карбованців 80 копійок. Чому тоді така розбіжність?

— Це пояснюється дуже просто. Річну передплатну ціну на «Голос України» справді збережено — 19 карбованців 80 копійок; але тільки в межах України. Вища вона в інших республіках, що пов'язано з умовами доставки там періодичних видань.

Доречно сказати, що передплатна ціна на періодичні видання на Україні на 4—5 карбованців нижча, ніж в інших республіках.

— З передплатою газети ми з'ясували. Тепер щодо надходження «Голосу України». Ось, приміром, Л. Дубініна з Луганська, І. Бугаєв з міста Волчинська Харківської області, А. Самборський з села Осіївка Бершадського району Вінницької області й багато інших читачів скаржаться, що часто-густо одержують одразу по кілька примірників газети, а окремі її номери зникають взагалі. Це недбалість працівників зв'язку чи щось інше?

— Головна причина цього в тому, що «Голос України» ще й досі пізно друкується й передається нам. Скажімо, якщо першу партію газет не передано зв'язківцям до другої години ночі, то ми не завжди можемо встигнути відправити їх поїздом в області. Тож і виходить, що наступного дня читач одержує одночасно дві газети, а інколи мабуть, і три, як пишуть автори листів. В окремих випадках своєчасність надходження газет залежить від режиму роботи відділень зв'язку. Кожний такий лист треба розглядати окремо.

Чому інколи дописувачі взагалі не одержують газети? Буває, в стосах, які ми одержуємо з друкарні, не вистачає кількох примірників. Помиляється машина, що упаковує. У таких випадках за заявою передплатника наші відділення зв'язку забезпечують допоставку не одержаного примірника. У містах це робиться простіше — за рахунок примірників, що йдуть у роздрібний продаж, сільським передплатникам доводиться додруковувати і доставляти вже на другий, третій день.

— Наш читач О. Мельник з міста Завітинська Амурської області запитує, чому йому інколи приносять «Голос України» раз на тиждень. Чи поліпшиться доставка газети за межі України?

— Поліпшиться, якщо поліпшиться графік друкування газети, про що я вже казав. Це щодо своєчасності. Тут не повинно бути затримки з вини зв'язківців України. Але вчасно — на другий, третій день — таким віддаленим передплатникам доставити газету ми не зможемо. Кожний примірник її надсилається як лист, і час надходження прискорити ми ще не можемо. І все ж з переходом зв'язківців України на прямі зв'язки з колегами інших республік має поліпшитися надходження всієї кореспонденції. Такий договір ми уже уклали з Росією.

— І щодо продажу «Голосу України» в кіосках. П. Шпельський з Черкас написав, що, перебуваючи в кількох містах області, ніде не міг купити газету. Від себе скажу, не купиш газету о 9—10 годині і в кіосках Києва. Але чи не найскладніше становище з продажем газети в Херсоні, Миколаєві. Вранці, а тим паче вдень там її і з свічкою не знайдеш. Про це повідомили нам Л. Мильченко, С. Березний. А М. Потаповій в Херсонському відділенні зв'язку відповіли навіть так: «Голос України» — кооперативна газета, у нас багато її залишається, і тому ми відмовилися від неї.

Що ви на це скажете?

— Замовлення на продаж газети в кіосках, за даними кіоскерів, здійснюється нашими обласними виробничо-технічними управліннями зв'язку. І тут важко «вгадати» щодо кількості газет: щоб вистачило всім бажаючим купити, і щоб не було списання. Регулювати замовлення треба розумно. Ні ми, ні видавці не зацікавлені мати втрати через списання непроданих газет чи журналів, шкода здавати їх і в макулатуру. А таке, на жаль, нам доводиться ще робити.

Щодо наведеної відповіді у Херсонському відділенні зв'язку скажу так: схоже це на жарт або вашого дописувача, або нашого працівника. Адже на першій сторінці зазначено хто видавець «Голосу України».

— То, виходить, ніхто не вивчає попит на газети в кіосках, і реалізація там періодичних видань має стихійний характер?

— Попит знають кіоскери. Вони тут найкращий барометр. Саме вони краще за всіх зв'язківців знають, яке періодичне видання швидше розповсюджується і де, тобто залежно від місця, в якому стоїть кіоск (біля навчального закладу, промислового підприємства тощо). Так що і нам, і видавцям слід змінити ставлення до роботи кіоскерів. Вони є важливими ланками в реалізації газет і журналів.

Окрім цього, редакціям, видавництвам слід, мабуть, вже подумати про комісійну торгівлю друкованою продукцією. Тобто, якщо кіоскер чи просто розповсюджувач не продав газету, то повертає її видавцеві, редакції і збитків при цьому не зазнає, як тепер: 50 відсотків за рахунок видавця і 50 — за рахунок розповсюджувача.

— Дякую вам, Василю Феодосійовичу, за бесіду, поради... Сподіваюсь, комітет уважно розгляне критичні факти, наведені в листах читачів, і разом з обласними управліннями вживе заходів, щоб не допустити їх надалі, особливо, що стосується передплати газети.

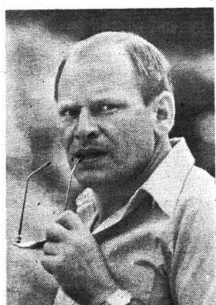
— Будь ласка. Ми обов'язково розглянемо і про наслідки повідомимо редакції і заявникам.

Користуючись нагодою, звертаюсь до всіх передплатників з проханням швидше визначитись, які видання збирається передплатити з тим, щоб ми вчасно і якісно змогли оформити ваші замовлення і, звичайно ж, на «Голос України».

Бесіду вів Яків ГАЛЬЧЕНКО, редактор відділу листів і соціологічної інформації.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

НА РУЇНАХ КНЯЖОЇ С

Якось у далекому Мельбурні Володимир Яворівський на одному з «чорнобильських» вечорів сказав, що Чорнобиль зблизив і об'єднав українців усіх країн.

Звичайно, квітень 86-го — то жахлива всепланетарна трагедія. Але як серпневі події в Москві на свято Преображення дали небачений поштовх демократизації суспільства, так і чорнобильський апокаліпсис розбудив українців. Ми, нарешті, прокинулися від летаргічного сну і почали озиратися довкола. Побачена страхітлива руїна жахає. Але очі бояться, а руки роблять. Французька приповідка про жаб демонструє це. Кинуті в дві банки з молоком, вони порізному діяли, аби врятуватися: одна змирилася з долею і загинула, інша ж бовтала лапками доти, поки молоко не стало маслом. Відчувши твердь, жаба виповзла з банки.

Отак і нам, посипаним чорнобильським попелом, треба «бовтати», щоб врятувати хоч би те, що ще маємо.

Один з підзаголовків пропонованої статті «Українське» Полісся: SOS!» найкраще передає ситуацію, яка склалася в цьому регіоні після чорнобильської катастрофи.

Головним «рятівником» культури, екології та економіки краю міг би стати науковий центр, необхідність створення якого визнала нещодавно представницька комісія президії АН України. До її складу входив і відомий український вчений Микола Жулинський. По гарячих слідах роботи комісії написана ним ця стаття.

ДУМКИ НАД СТУБЛОЮ

На схилі цієї зими я вперше побував у Пересопниці — староукраїнському місті над річкою Стублою, що на Рівненщині.

Пересопниця — давня столиця волості Погорини Володимиро-Волинського князівства. Тут і в Дорогобужі князювали в XII столітті сини Юрія Долгорукого Гліб і Андрій. Тут був колись і Пречистенський монастир, у якому завершено в XVI столітті переклад українською мовою Пересопницької Євангелії — унікальної пам'ятки старої української літературної мови і мистецтва. Ця рукописна розкішна орнаментована чотириєвангелія, яка зберігається в Центральній науковій бібліотеці імені Володимира Вернадського АН УРСР, має для України таке ж духовне значення, як переклад Мартіном Лютером Біблії на німецьку мову.

На жаль, Пересопницька Євангелія підготовлена до друку, але видрукувати її Академія наук не може. Нема коштів. Нема валюти. Нас цим сьогодні не подивуєш. Як не подивуєш нащадків цієї гордої слов'янської твердині на Волині тим, що в їхній сільській крамниці, що навпроти гранітного пам'ятного знака на честь створення тут української Євангелії, на полицях теж нічого нема. Ні ситцевої хустини, ні шкарпеток, ні хліба...

Величаві кургани німотно стигнуть під холодними вітрами віків, мовчать і стимулюють уяву. Як же це так сталося, що срібні струни духовного перегуку поколінь обірвалися, що голос наших предків не долинає до нас! Це ж бо зовсім поруч, в Острозі, славетному першою православною слов'янською школою — Острозькою академією, була одна з 24 друкарень України другої половини XVII століття, що засвідчувала свободу слова як невід'ємне право української людини. Друкувалися наукові трактати, літературні і публіцистичні твори, духовна література, і ні в кого не треба було випрошувати дозволу на друкування «озвучення» культури рідного народу.

І не для протиставлення, а заради утвердження історичної правди слід наголосити, що в Московському царстві на ту пору хоча й було дві друкарні, та свободи друку, свободи слова воно не знало. «Учительську євангелію» українського вченого Кирила Транквілліона - Ставровецького, яка широко друкувалася на Україні, в Московському царстві за височайшим велінням було наказано «собрати і на пожарех сжечь».

УКРАЇНСЬКЕ ПОЛІССЯ: SOS!

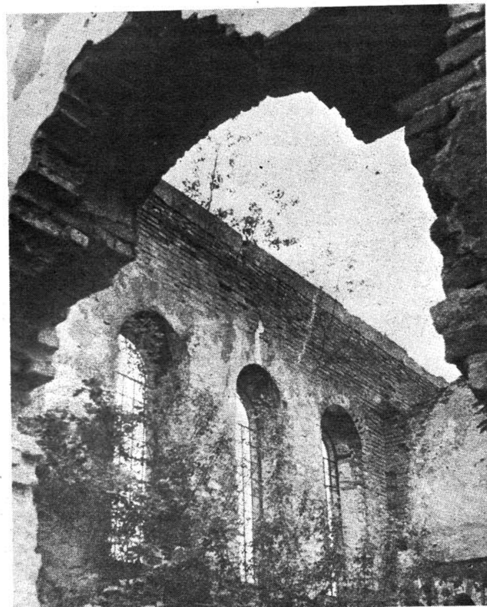
Що тепер чекає українсько-білоруське Полісся — цей далеко не вивчений історико-етнографічний ареал колишньої прабатьківщини слов'ян? Матеріальна і духовна культура Полісся, передусім Прип'ятського Полісся, внаслідок чорнобильської катастрофи під загрозою. Відбувається вимушене переселення корінних жителів — носіїв традиційної народної культури, яка витворювала в цьому краї протягом багатьох віків неповторне етнокультурне обличчя споконвічної древлянської землі.

Постанова Ради Міністрів УРСР № 315 від 14 грудня 1989 року констатує, що від радіонуклідного ураження постраждали 1038 населених пунктів Українського Полісся. Ця цифра, на жаль, зростає. І зростають, накопичуються проблеми.

Очевидно, не можна і на день відкласти комплексне історико-етнографічне дослідження населених пунктів українського Полісся у 30-кілометровій зоні та на суміжних, потерпілих від Чорнобиля, територіях. Перші серйозні кроки зробили учасники наукової Чорнобильської експедиції, яка була організована журналом «Пам'ятки України» та Музеєм народної архітектури та побуту УРСР. Головне, вони забили на сполох, пересвідчившись, як навально змітаються з лиця землі унікальні пам'ятки матеріальної культури народу. Віриться, що в Державній програмі невідкладних заходів по ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС знайде своє місце і Центр фольклорно-етнографічних досліджень, який і розгорне комплексне історико-етнографічне вивчення потерпілого регіону. Треба подбати про створення історико-етнографічного музею «Чорнобиль», у якому будуть зібрані врятовані предмети матеріальної культури досліджуваної зони, матеріали словесно-музичного фольклору, етнолінгвістики...

За дорученням голови Комісії Верховної Ради УРСР з питань освіти і науки, академіка АН УРСР І. Юхновського і Президії АН УРСР комісія, до якої входили вчені академічних інститутів, побувала на Волині та Рівненщині з метою вивчення можливостей створення тут наукового центру АН УРСР.

Комісія констатувала, що необхідні негайні радикальні заходи, аби врятувати те, що зникає, руйнується, занепадає. Насамперед треба, щоб науковці майбутнього центру приступили до системного вивчення матеріальної та духовної культури Українського Полісся. Методологію цього вивчення не треба розробляти, її започатковано ще М. Костомаровим, П. Чубинським, Лесею Українкою, І. Франком.

Необхідно також, дійшла висновку комісія, відродити вивчення дохристиянської культури краю. Для цього в майбутньому науковому центрі має бути спеціальний відділ з цієї тематики. Доки не пізно, слід також розпочати комплексне вивчення народознавчих проблем.

Комісія вважає за необхідне, щоб майбутній науковий центр не обмежувався вивченням культурологічних проблем регіону, а став би закладом комплексного вивчення всіх пекучих проблем Українського Полісся.

Чорнобильська трагедія раптом, мов смертельно білий спалах ядерної бомби, висвітлила й драматичний стан із народною культурою, змусила, звісно, із запізненням, приглянутися до проблем регіональних, а отже, замислитися над необхідністю організації невеликих, але комплексних регіональних наукових центрів, які могли б розміщатися чи то в обласних містах, чи то, в колишніх культурних «малих столицях» України, таких, скажімо, як Острог, Дермань, Заблудів, Кам'янець-Подільський, Рогатин, Немирів, Кременець, Новгород-Сіверський...

Не тільки в столиці, не тільки у великих містах слід зміцнювати основи культури, але й треба подбати про витворення своєрідних регіональних духовних центрів, навколо яких могли б концентруватися творчі сили і розгортатися послідовні культурні і наукові програми. Звісно, подібну діяльність давно ведуть навчальні та інші культурно-освітні заклади, творчі спілки, але це далеко не повсюдно і, на жаль, не завжди послідовно та ефективно.

КОМУ ПИСАТИ ЛІТОПИС?

На території Волині відомо майже 900 археологічних пам'яток від кам'яного віку до пізнього середньовіччя. Вивчення їх ведеться епізодично, невеликими експедиціями з Києва, Львова та інших центрів. А саме тут слід розгорнути стаціонарну масштабну програму вивчення розселення, переселення, міграції різних племен і народів європейського регіону. Цей слов'яно-руський період нашої історії характеризується взаємопроникненням слов'янських, прибалтійських, германських (готських) культур, які визначили українську культуру як в етнокультурній своїй специфічності, так і в спільних ознаках з культурами інших народів.

Історія і культура Волині вивчається, але як ще далеко до систематичної наукової праці. Колись, до 1939 року, виходив спеціалізований історико-етнографічний журнал «Rocznik Volyni», та згас із приходом Радянської влади на Західну Україну. Але недавно з'явився щоквартальний суспільно-політичний, літературно-мистецький і науково-популярний ілюстрований часопис «Волинь», засновник і головний редактор якого Анатолій Якубюк. Є надія, що «Волинь» гідно розгорне панорамне дослідження історії, фольклору, ет-

нографі
цтва рі
ше за
ському
інститу
який ви
Волині

Не з
часу на
Кремен
Володи
лися
кул.
пер до
північн
ни вия
вчені В
града,
педиції
ків пр
ме ми,

Звіс
гуманіт
во-досл
вого і
науков
сампер
ми, як
ної на
ред н
ші те
дослід
навант
систем
та зда
вання
механ
хисту
Поліс
логії,
ністю

У
викла
розро
науко
еколо
еколо
ні дра

...НАХ КНЯЖОЇ СТОЛИЦІ

...ОЮ

...х теж нічого
...вої хустини, ні
...хліба...

...ргани німотно
...холодними віт-
...вчать і стиму-
...Як же це так
...бні струни ду-
...уку поколінь
...о голос наших
...линає до нас!
...и поруч, в Ост-
...му першою пра-
...в'янською шко-
...зькою акаде-
...на з 24 друка-
...и другої поло-
...ліття, що зас-
...боду слова як
...во української
...увалися науко-
...літературні і
...твори, духовна
...ні в кого не
...прошувати доз-
...ване «озвучен-
...рідного народу.
...тиставлення, а
...ження історич-
...лід наголосити,
...ському царстві
...оча й було дві
...свободи друку,
...воно не знало.
...євангелію» ук-
...еного Кирила
... Ставровець-
...ою друкувала-
...й, в Московсь-
...за височайшим
...о наказано «со-
...жарех сжечь».

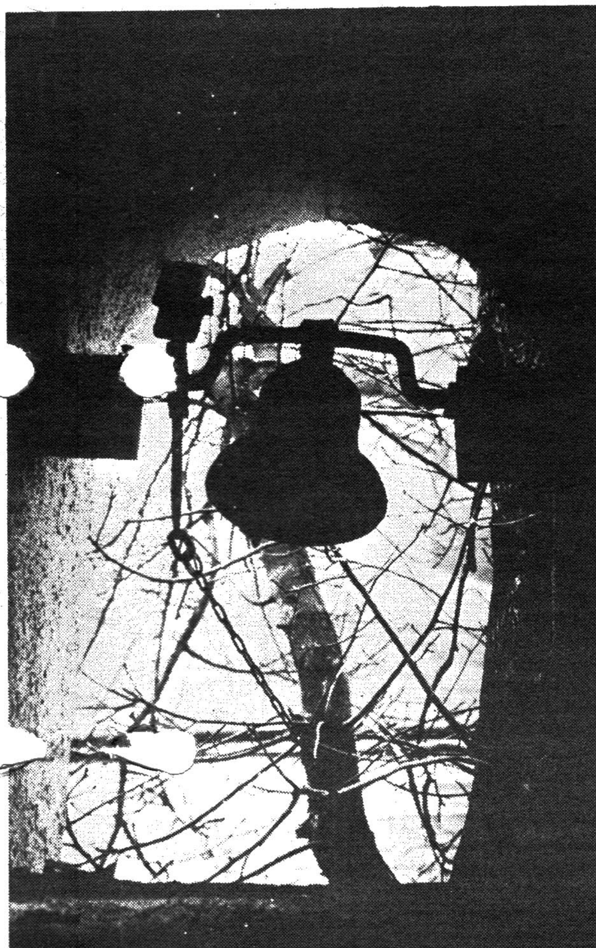
...КЕ
...SOS!

...лі унікальні па-
...альної культу-
...риться, що в
...рограмі невід-
...дів по ліквіда-
... аварії на Чор-
...АЕС знайде своє
...тр фольклорно-
...х досліджень,
...рне комплексне
...графічне вив-
...цілого регіону.
...и про створення
...графічного му-
...ль», у якому
...і врятовані пре-
...альної культури
...ї зони, матеріа-
...музичного фо-
...лінгвістики...

...ням голови Ко-
...ної Ради УРСР
...ти і науки, ака-
...УРСР І. Юхнов-
...зиції АН УРСР
...кої входили вче-
...их інститутів,
... Волині та Рів-
...метою вивчення
... створення тут
...тру АН УРСР.

...констатувала, що
...айні радикальні
...рятувати те, що
...нується, занепа-
...еред треба, щоб
...бутнього цент-
...и до системно-
... матеріальної та
...льтури Українсь-
.... Методологію
...ня не треба роз-
...започатковано ще
...овим, П. Чубин-

ським, Лесею Українкою, І. Франком.

Необхідно також, дійшла висновку комісія, відродити вивчення дохристиянської культури краю. Для цього в майбутньому науковому центрі має бути спеціальний відділ з цієї тематики. Доки не пізно, слід також розпочати комплексне вивчення народознавчих проблем.

Комісія вважає за необхідне, щоб майбутній науковий центр не обмежувався вивченням культурологічних проблем регіону, а став би закладом комплексного вивчення всіх пекучих проблем Українського Полісся.

Чорнобильська трагедія раптом, мов смертельно білий спалах ядерної бомби, висвітлила й драматичний стан із народною культурою, змусила, звісно, із запізненням, приглянутися до проблем регіональних, а отже, замислитися над необхідністю організації невеликих, але комплексних регіональних наукових центрів, які могли б розміщатися чи то в обласних містах, чи то, в колишніх культурних «малих столицях» України, таких, скажімо, як Острог, Дермань, Заблудів, Кам'янець-Подільський, Рогатин, Немирів, Кременець, Новгород-Сіверський...

Не тільки в столиці, не тільки у великих містах слід зміцнювати основи культури, але й треба подбати про витворення своєрідних регіональних духовних центрів, навколо яких могли б концентруватися творчі сили і розгортатися послідовні культурні і наукові програми. Звісно, подібну діяльність давно ведуть навчальні та інші культурно-освітні заклади, творчі спілки, але це далеко не повсюдно і, на жаль, не завжди послідовно та ефективно.

КОМУ ПИСАТИ ЛІТОПИС?

На території Волині відомо майже 900 археологічних пам'яток від кам'яного віку до пізнього середньовіччя. Вивчення їх ведеться епізодично, невеликими експедиціями з Києва, Львова та інших центрів. А саме тут слід розгорнути стаціонарну масштабу програму вивчення розселення, переселення, міграції різних племен і народів європейського регіону. Цей слов'яно-руський період нашої історії характеризується взаємопроникненням слов'янських, прибалтійських, германських (готських) культур, які визначили українську культуру як в етнокультурній своїй специфічності, так і в спільних ознаках з культурами інших народів.

Історія і культура Волині вивчається, але як ще далеко до систематичної наукової праці. Колись, до 1939 року, виходив спеціалізований історико-етнографічний журнал «Rocznik Volyni», та згас із приходом Радянської влади на Західну Україну. Але недавно з'явився щоквартальний суспільно-політичний, літературно-мистецький і науково-популярний ілюстрований часопис «Волинь», засновник і головний редактор якого Анатолій Якубюк. Є надія, що «Волинь» гідно розгорне панорамне дослідження історії, фольклору, етнографії, літератури і мистецтва рідного краю. Адже лише за кордоном — у канадському місті Вінніпег — діє інститут дослідження Волині, який видає часопис «Літопис Волині».

Не забуваймо, що свого часу наукові центри Острога, Кременця, університет св. Володимира в Києві зверталися [illegible] вивчення етнічної кул[illegible]ць[illegible], а тепер до етнографії, фольклору північних районів Рівненщини виявляють зацікавлення вчені Варшави, Праги, Ленінграда, Мінська, готуючи експедиції до «базисних осередків праслов'янщини». Та саме ми, наша Академія наук, повинні мати пріоритет у вивченні реліктових явищ народної культури, виступати ініціатором і бути базовою установою для розгортання міжнародного наукового співробітництва, в дослідженні матеріальної, духовної культури Полісся.

Тож чи не доцільно було б, скажімо, у Луцьку організувати Інститут Українського Полісся і доручити йому вивчення комплексу гуманітарних проблем, пов'язаних з історією та культурою цього краю? Він міг би мати свої філії в Рівному, Житомирі, Чернігові, інших містах чи містечках регіону.

АЗОТ, ЦЕМЕНТ ЧИ ГЕНОФОНД?

Звісно, це лише один — гуманітарний аспект—науково-дослідної програми можливого і бажаного Волинського наукового центру. Є інші, насамперед екологічні проблеми, які вимагають послідовної наукової реалізації. Серед них чи не найактуальніші теоретичні та прикладні дослідження антропогенного навантаження на екологічні системи регіону, їх стійкість та здатність до саморегулювання і очищення, розробка механізмів збереження та захисту генофонду природи Полісся, питання біомінералогії, пов'язані з життєдіяльністю живих організмів...

У Рівному і Луцьку вчені, викладачі місцевих інститутів розробили широку програму наукової діяльності бажаного екологічного центру. Адже екологічна ситуація у регіоні драматична. Тут Рівненська та Хмельницька АЕС, виробниче об'єднання «Азот», цементно-шиферні комбінати, машинобудівні і пластмасові заводи, які забруднюють біосферу важкими металами, зокрема свинцем, силікатними аерозолями... Загальний щорічний викид шкідливих речовин у навколишнє середовище лише Рівненської області перевищує 60 тисяч тонн. Пам'ятаймо, що цей регіон відіграє важливу роль у формуванні річкового стоку України, ліси й болота є природним фільтром, який очищає й насичує киснем повітря промислового півдня. Флора і фауна — унікальні багаті ендеміками, і їх значення для збереження генофонду природи України неоцінене.

Екологічна програма широка, комплексна, а головне — вкрай актуальна і зосереджена на проблемах регіону. Такий науково-дослідний природознавчий центр міг би об'єднати спеціалістів різних профілів — мінералогів, хіміків, фізіологів, мікробіологів, в його складі мали б бути й математичні відділи, які б зайнялися проблемами математичного моделювання екологічних проблем.

Як бачимо, можемо не тільки мріяти про науковий центр Українського Полісся, але й ставити питання про його відкриття, розраховую-

чи на ціл...
нансуванн...
направлен...
вчених ак...
лабораторі...
нанням т...
да, повтор...
мує цей ...
ративно ...
розміщенн...
торій, вид...
науковців...
підрозділи...
тимуть на...
ону, дбаю...
ви його р...
номічного,...

ПОВЕРНЕН...
СВЯТОЇ ТЕ...

Говоримо про Полісся, але тримаємо в пам'яті інші регіони України, які мають свої специфічні еколого-культурні проблеми, без розв'язання яких не можна сподіватися на оздоровлення духовної атмосфери республіки. Скажімо, в Херсоні молоді викладачі пединституту виношують ідею організації спільної з АН УРСР науково-дослідної лабораторії для вивчення культури Півдня України. Думаю, незабаром вона розпочне свою діяльність. Подібні невеличкі науково-дослідні центри з домінантою вивчення регіональних явищ і процесів, передусім у сфері культури і з урахуванням етнічної специфіки краю (компактні поселення людей інших національностей — росіян, болгар, угорців, татар, євреїв та ін.), могли б стимулювати ініціативу місцевої інтелігенції, об'єднувати їх навколо нових наукових напрямів, прискорювати процес духовного відродження, сприяти інтенсифікації соціокультурних процесів. І тут роль Академії наук України, Української наукової асоціації, Міністерства культури республіки може бути значимою, якщо не визначальною. Згадаймо, перший президент Академії наук України Володимир Вернадський у своїй промові на першому засіданні Комісії по створенню Української Академії наук 9 липня 1918 року наголосив, що робота Академії наук повинна відповідати, окрім свого світового значення, важливим: **«1) національним, 2) державним і 3) місцевим життєвим потребам».**

Ясна річ, мова йде про комплексне вивчення людини і природи в конкретному соціокультурному середовищі, в складі систем різноманітних її зв'язків з оточуючим світом. Тепер, у період екологічних криз, у драматичному усвідомленні необхідності екології культури, екології духовності, нам так важливо подбати про збереження природних ландшафтів і в місті, і в селі.

...Пам'ятаю, дорогою до школи в селі Боремель на Рівненщині я завжди шанобливо озирав дві високі могили. Одна — на початку села, на ній стояло скульптурне зображення святого Йосифа з маленьким Христом на руках, друга — в центрі, зі святою Теклею. Завжди ці пам'ятники були вибілені, чистенькі, доглянуті. Старі люди говорили, що в першій могилі лежать тіла полеглих під Берестечком козаків, а в другій — триста українських полонянок, яких порубали татари. Жила народна пам'ять, матеріалізована в цих символах, звеличувала дух і єднала з минулим. Та якось привелось обласному начальству завітати в Боремель. І зваживши, що, мов-

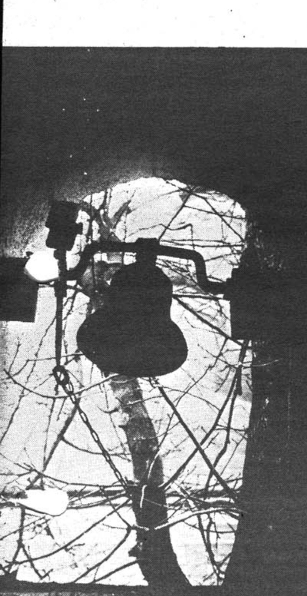
ляв, борот...
деться не...
було знят...
загинули ...
щеник міс...
но глупої...
мовчазних...
тотального...
двір'я цер...
їх більше...
ків.

Посвітл...
ховному ...
цевий гол...
толій Ше...
вити скул...
Святого ...
Теклі на ...
предками ...

Переко...
гил і пам...
ли душі ...
без того ...
жених д...
духовне «...
єднало їх...
і потребо...
заробити,...
ного, сто...
середовиш...
У цьому ...
знання се...
достойне ...
ський цви...
високим ...
цегляним ...
до Велико...
ка Стир, ...
ся зелен...
між лука...
запрудила...
сильна й...
не потріб...
тростанці...
во води ...
ках, б'є ...
грожує ...
підступа...
Та рапто...
була загр...
— і жалі...
стає з ві...
літо забу...
заросталі...
лишні лу...
сліпе ко...
порадно, ...
русло. А...
«втішают...
запрудим...
ке плесо...
для двох...
Навіть п...
ди не тр...
ри зачах...
те, що пі...
підступит...
ших пред...
«Козацьк...
ляться н...
чорнозем...
горби, як...
весняної ...
ба про ...
слід розг...
то кажут...
можна та...
вати при...
завдяки...
психолог...
нам, не ...
рушуват...
буття, ви...
поколінн...
на культу...
на, селян...
нями пок...
єдності ...
гармонії ...

 ГОЛОС України

...ТОЛИЦІ

...ератури і мисте-
... краю. Адже ли-
...ном — у канад-
... Вінніпег — діє
...дження Волині,
...асопис «Літопис

...ймо, що свого
... центри Острога,
...університет св.
... в Києві зверта-
...ення етнічної
... а те-
...афії, фольклору
...йонів Рівненщи-
...ь зацікавлення
...и, Праги, Ленін-
...ка, готуючи екс-
...базисних осеред-
...нщини». Та са-
... Академія наук,

повинні мати пріоритет у вивченні реліктових явищ народної культури, виступати ініціатором і бути базовою установою для розгортання міжнародного наукового співробітництва, в дослідженні матеріальної, духовної культури Полісся.

Тож чи не доцільно було б, скажімо, у Луцьку організувати Інститут Українського Полісся і доручити йому вивчення комплексу гуманітарних проблем, пов'язаних з історією та культурою цього краю? Він міг би мати свої філії в Рівному, Житомирі, Чернігові, інших містах чи містечках регіону.

...ЗОТ, ЦЕМЕНТ ... ГЕНОФОНД?

... лише один —
... акспект—науко-
...програми можли-
...ого Волинського
...нтру. Є інші, на-
...логічні пробле-
...агають послідов-
... реалізації. Се-
...не найактуальні-
...і та прикладні
... антропогенного
... на екологічні
...ну, їх стійкість
... до саморегулю-
...щення, розробка
...береження та за-
...фонду природи
...ння біомінера-
...ні з життєдіяль-
... організмів...

... і Луцьку вчені,
...цевих інститутів
...року програму
...ьності бажаного
... центру. Адже
...туація у регіо-
.... Тут Рівненсь-

ка та Хмельницька АЕС, виробниче об'єднання «Азот», цементно-шиферні комбінати, машинобудівні і пластмасові заводи, які забруднюють біосферу важкими металами, зокрема свинцем, силікатними аерозолями... Загальний щорічний викид шкідливих речовин у навколишнє середовище лише Рівненської області перевищує 60 тисяч тонн. Пам'ятаймо, що цей регіон відіграє важливу роль у формуванні річкового стоку України, ліси й болота є природним фільтром, який очищає й насичує киснем повітря промислового півдня. Флора і фауна — унікальні багаті ендеміками, і їх значення для збереження генофонду природи України неоціненне.

Екологічна програма широка, комплексна, а головне — вкрай актуальна і зосереджена на проблемах регіону. Такий науково-дослідний природознавчий центр міг би об'єднати спеціалістів різних профілів—мінералогів, хіміків, фізіологів, мікробіологів, в його складі мали б бути й математичні відділи, які б зайнялися проблемами математичного моделювання екологічних проблем.

Як бачимо, можемо не тільки мріяти про науковий центр Українського Полісся, але й ставити питання про його відкриття, розраховуючи на цільове державне фінансування цього проекту, направлення сюди провідних вчених академії, оснащення лабораторій сучасним обладнанням тощо. Місцева влада, повторюю, цілком підтримує цей проект, готова оперативно вирішити проблему розміщення центру і лабораторій, виділення квартир для науковців. Адже ці наукові підрозділи зразу ж працюватимуть над проблемами регіону, дбаючи про перспективи його розвитку — як економічного, так і культурного.

ПОВЕРНЕННЯ СВЯТОЇ ТЕКЛІ

Говоримо про Полісся, але тримаємо в пам'яті інші регіони України, які мають свої специфічні еколого-культурні проблеми, без розв'язання яких не можна сподіватися на оздоровлення духовної атмосфери республіки. Скажімо, в Херсоні молоді викладачі педінституту виношують ідею організації спільної з АН УРСР науково-дослідної лабораторії для вивчення культури Півдня України. Думаю, незабаром вона розпочне свою діяльність. Подібні невеличкі науково-дослідні центри з домінантою вивчення регіональних явищ і процесів, передусім у сфері культури і з урахуванням етнічної специфіки краю (компактні поселення людей інших національностей — росіян, болгар, угорців, татар, євреїв та ін.), могли б стимулювати ініціативу місцевої інтелігенції, об'єднувати їх навколо нових наукових напрямів, прискорювати процес духовного відродження, сприяти інтенсифікації соціокультурних процесів. І тут роль Академії наук України, Української наукової асоціації, Міністерства культури республіки може бути значимою, якщо не визначальною. Згадаймо, перший президент Академії наук України Володимир Вернадський у своїй промові на першому засіданні Комісії по створенню Української Академії наук 9 липня 1918 року наголосив, що робота Академії наук повинна відповідати, окрім свого світового значення, важливим: **«1) національним, 2) державним і 3) місцевим життєвим потребам».**

Ясна річ, мова йде про комплексне вивчення людини і природи в конкретному соціокультурному середовищі, в складі системи різноманітних її зв'язків з оточуючим світом. Тепер, у період екологічних криз, у драматичному усвідомленні необхідності екології культури, екології духовності, нам так важливо подбати про збереження природних ландшафтів і в місті, і в селі.

...Пам'ятаю, дорогою до школи в селі Боремель на Рівненщині я завжди шанобливо озирав дві високі могили. Одна — на початку села, на ній стояло скульптурне зображення святого Йосифа з маленьким Христом на руках, друга — в центрі, зі святою Теклею. Завжди ці пам'ятники були вибілені, чистенькі, доглянуті. Старі люди говорили, що в першій могилі лежать тіла полеглих під Берестечком козаків, а в другій — триста українських полонянок, яких порубали татари. Жила народна пам'ять, матеріалізована в цих символах, звеличувала дух і єднала з минулим. Та якось привелось обласному начальству завітати в Боремель. І зваживши, що, мовляв, боротьба з релігією ведеться недостатньо, велено було зняти ці пам'ятники. І загинули б вони, якби священик місцевої церкви таємно глупої ночі не завіз цих мовчазних страдників нашого тотального варварства на подвір'я церкви і не оберігав їх більше двох десятків років.

Посвітліло на нашому духовному горизонті — і місцевий голова колгоспу Анатолій Шевчук звелів поставити скульптурні зображення Святого Йосифа і Святої Теклі на визначене нашими предками місце.

Переконаний, без цих могил і пам'ятників холоднішали душі моїх земляків, і без того жорстоко покривджених долею. Руйнувалося духовне «силове поле», яке єднало їх, гнаних і владою, і потребою вибитися в люди, заробити, за межі природного, століттями твореного середовища щоденного буття. У цьому «силовому полі» пізнання сенсу буття на землі достойне місце посідав сільський цвинтар із каплицею і високим хрестом, обнесений цегляним муром, який білили до Великодніх свят, і ця річка Стир, яка віками стелилася зеленкуватою стрічкою між луками і вербами... Та запрудила цю річечку малосильна й нікому вже давно не потрібна Хрінницька електростанція, розляглися ліниво води по колись ситих луках, б'є вода в береги, погрожує завалитись цвинтар, підступають обвали до хат... Та раптом спустили воду, бо була загроза прориву дамби — і жалюгідне видовище постає з високих берегів... За літо забуянився верболіз, позаростали дивним зелом колишні луки, бідна річка, мов сліпе кошеня, тицяється безпорадно, вишукуючи замулене русло. А десь там, згори, «втішають»: зміцнимо дамбу, запрудимо знову, буде широке плесо, бо вода потрібна для двох атомних станцій. Навіть піднімати рівень води не треба, бо ці монстри зачахнуть й без того. А те, що підземні води можуть підступитися до останків наших предків у заповіднику «Козацькі могили», що затопляться нові сотні гектарів чорнозему, що обваляться пагорби, які охороняли села від весняної повені Стиру, — хіба про це думають ті, кому слід розглядати проблему, як то кажуть, комплексно. Не можна так авантюрно руйнувати природні ландшафти, завдаючи болісних морально-психологічних травм поселянам, не можна бездумно порушувати духовну атмосферу буття, витворювану багатьма поколіннями. Адже традиційна культура, культура первісна, селянська, плекалася сотнями поколінь на принципах єдності природи і людини, гармонії і усвідомлення взаємозалежності людини і навколишнього світу. Руйнування цієї єдності, цієї гармонії призводить до відчуження від природи, а отже — від себе самого, до стирання людської індивідуальності, стандартизації, знеособлення людини.

Таких ситуацій безліч по всій Україні. Драматичних, часто трагічних, непоправних. Це проблеми місцевого значення, локальні, але саме із цих малих, місцевих, виростають проблеми великі — республіканської і світової значимості. Тому й радо дивуєшся, коли вчитуєшся в роздуми Володимира Вернадського про статус і значення Української Академії наук. Далеко не випадково він наголошував: **«Значення Академії наук визначається її зв'язками з місцевим життям, її проникненням у буденний побут населення. Необхідно, щоб Академія найтіснішим чином була поєднана із звичайними проблемами практичного життя...»**

УКРАЇНСЬКИЙ НАГОЛОС

Національні інтереси в діяльності Української Академії наук для першого її президента визначальні. Важливо те, що гуманітарний фактор, на його думку, повинен домінувати в програмах наукової діяльності академії. Формулюючи чотири відділення структури академії, В. Вернадський на перше місце поставив **«історикофілологічне (з «українським наголосом»).** Донедавна це відділення було останнім у діяльності АН України. В усіх відношеннях. Як у фінансовому забезпеченні, так і за престижністю. Зрозуміло, чому. Бо система поступово перетворила Академію наук на такий собі міністерський придаток, виставляючи перед нею цілком практичні завдання, в надії, що науковий потенціал академії допоможе вибратися з економічної прірви, в яку ми всі поступово котилися. Куди там творити, як проголошував В. Вернадський, «свій власний світ, незалежний від державних ферм».

Ясно всім, що наша академія повинна якнайшвидше увиразнити своє гуманітарне обличчя, а для цього необхідно своєчасно, використовуючи свій великий інтелектуальний потенціал, включатися в реалізацію програм, спрямованих на духовне відродження України. Перші кроки зроблено. І вони помічені культурною громадськістю, підтримані. Це науково-організаційна і фінансова підтримка діяльності Міжнародної асоціації україністів, Республіканської асоціації українознавців, відкриття Міжнародної школи українознавства, посилення наукового міжнародного співробітництва в галузі гуманітарних дисциплін, відновлення Археографічної комісії. Багато важить в справі налагодження наукових і культурних зв'язків із українською діаспорою створення Комітету науки і культури для зв'язків із українцями за кордоном при АН УРСР, який очолює академік АН УРСР Я. Яцків, заснування Інституту сходознавства імені Агатангела Кримського, розгортання роботи над «Історією української культури» в 5-ти томах, яку на початку 40-х років вели вчені нашої академії, але під ідеологічним пресингом не змогла розвинутися жодна, бодай лише наближена до об'єктивності наукова ідея. Розгортає роботу створений при Інституті мистецтвознавства, фольклору та етнографії імені М. Рильського Український фольклорно-етнографічний центр, основним завданням якого є укладання національної програми, вияву, збереження, захисту і відродження традиційної народної культури. Підтримані Президією АН УРСР ініціативи Інституту літератури імені Т. Шевченка щодо створення спільної з Луцьким педінститутом науково-дослідної лабораторії по вивченню життя і творчості Лесі Українки, Львівського відділення Інституту літератури, відділення рукописів, відділення світової літератури. Дуже важлива пропозиція Центральної наукової бібліотеки імені В. Вернадського про реалізацію науково-дослідної програми «Документальна пам'ять України», в проекті якої є створення національного центру збереження документів.

Одне слово, переорієнтація Академії наук на гуманітарні проблеми очевидна, але ще далека від того, щоб говорити про наше ефективне співробітництво в державних програмах духовного відродження України. А можливо, саме Академія наук повинна бути ініціатором створення великомасштабних державних програм культурного відродження України?

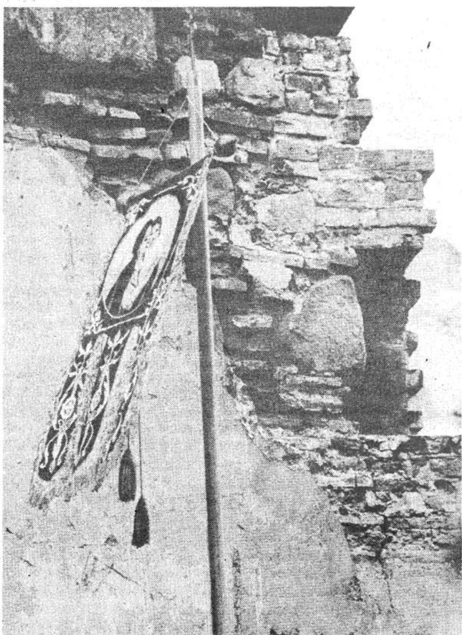
...І знову мимоволі згадалася забута нами давня Пересопниця, за володіння якою боровся князь Юрій Долгорукий. До цього княжого центру на заході України причетна доля Данила Галицького, який вважав для себе за честь володіти Пересопницею. Через Пересопницю пролягав шлях із Києва до Європи. І в той час, у роки 1556—1561, коли син протопопа Михайло Васильович із Сянків й архимандрид Григорій творили переклад Євангелії для свого народу його мовою, у європейських університетах навчались українські студенти, студенти «рутенської нації з України» — майбутні викладачі славнозвісної Острозької школи і пізніше організованої Києво-Могилянської академії. Їхній шлях із України і на Україну, мабуть, пролягав через забуту сьогодні Богом і нами Пересопницю.

Микола ЖУЛИНСЬКИЙ,
доктор філологічних наук, член-кореспондент АН України.

Фото Богдана ПРИЙМАКА.

КУДИ ПОДІЛИСЯ ІКОНИ?

Торік постійна Комісія з питань культури та духовного відродження Верховної Ради України підтвердила факти нищення культури, вчинені ченцями Свято-Успенського монастиря, що в Києво-Печерській лаврі. Що змінилося відтоді в лаврі? З цього й почалася моя розмова з Костянтином Матвієнком, секретарем комісії з питань культури та охорони історичного середовища Київської міськради.

— Нині ченці проводять інтенсивні ремонтні роботи: замінюють комунікації, споруджують малі архітектурні об'єкти. Та, на жаль, це не сприяє збереженню історичного середовища, яке склалося, починаючи з XI століття. Так, наприклад, на території Ближніх і Дальніх печер встановлені кіоски, де продають ікони, навіси, які псують витончений бароковий ансамбль. Але це, як мовиться, ще «квіточки». Занепокоєння викликають земельні роботи, під час яких знищено археологічні шари XIV—XV століть. Кілька місяців тому з Хрестовоздвиженської церкви зникло п'five унікальних ікон, балансова вартість яких ще за старими цінами сягала 400 тисяч карбованців. Де вони зараз — не знає ніхто. Лише нагадаю, як розвивалися події перед крадіжкою: спочатку з ініціативи монастиря ліквідовується міліцейський пост, потім зникає охоронна сигналізація з вікон церкви. Ну а потім щезають і самі ікони. До речі, оклади деяких з них виготовляв Фаберже.

Самі ж печери тепер пофарбовано водо-емульсійною фарбою, яка не втягує вологу, це загрожує збереженню мумій.

Коли ми вимагаємо від братії додержуватися чинного законодавства, ченці войовничо обурюються. Таку поведінку не можна розцінювати інакше, як свідоме нищення пам'яток української історії та культури.

— Що ж тоді виходить: Закон про охорону і збереження пам'яток історії та культури неспроможний, як кажуть, застосувати владу?

— На жаль, у подібних законах відсутній механізм їх впровадження в дію.

Довголітня практика використання історичних пам'яток грунтувалася на порядності, свідомості тих, кому довірено користуватися пам'ятками. Ну а який рівень культури ченців Свято-Успенської обителі — такі й наслідки.

— Але ж не розводити нам безпомічно руками. Для чіткої регламентації прав і обов'язків користувачів історичними пам'ятками необхідно мати відповідний закон — конкретний, зрозумілий кожному. Одними балачками нічого не вдієш.

— Звичайно. При цьому треба враховувати дуже низький рівень правової культури наших людей, а не лише ченців. Тоталітарній системі це й не було потрібно — переважно все вирішувалося телефонним правом, земляцтвом і подібним. То й майбутній закон повинен бути якомога конкретнішим, щоб унеможливлювати його двоякі трактування на місцях.

Водночас необхідно поліпшувати просвітницьку роботу. Щоб не продовжувалася культурна стагнація.

— Але просвітництво — шлях довгий, еволюційний. Чи не трапиться так, що поки ми сподіватимемося на духовне прозріння мас, липкі на руку ініціатори обдеруть наші історичні пам'ятки, як липку.

— Тривоги небезпідставні. І знаєте — прискорення просвіти залежить значною мірою і від вашого брата-журналіста. Тривалий час народ був позбавлений інформації не лише про свою культуру, а й про рідну історію. Тому й не дивно, що люди часто не усвідомлюють історичної та мистецької цінності пам'яток. На жаль, нині лише деякі масові видання, серед яких і «Голос України», знайомлять читачів з широким розвоєм нашої духовної спадщини. Решта ж — фактично обминають цю тематику.

Таке ставлення до національного відродження мене особливо турбує. Люди повинні сповна одержувати інформацію про нашу минувшину, її художньо-естетичні цінності. Хіба не ганебно те, що більшість наших співгромадян і досі впевнена, буцімто історія України складається всього лише з монголо-татарської навали та Переяславської ради. Тут перед усіма нами постає могутній, досі мало вивчений, а то й ретельно приховуваний чи сфальсифікований пласт проблем, який важко підняти. Але піднімати необхідно постійно.

— Зверніть увагу: сьогодні масові видання охоче й беззастережно повідомляють про передачу певних історичних споруд переважно колишній Руській, перейменованій в Українську, православній церкві. Що з цього виходить — підтверджують минулорічні події у Вінниці. Чи варто й надалі продовжувати такі непродумані передачі?

— Всі храми мають бути переданими, але тим релігійним конфесіям, яким належали раніше. Це закріплено в Законі про свободу совісті та релігійні організації. Тут не повинно бути ієрархії: спочатку УПЦ, а потім — усім іншим.

У столиці, наприклад, вже передано Олександрівський костьол римо-католикам. Лютерани одержать незабаром кірху. Значно складніше буде з прихильниками Української автокефальної та Української православної церков. Між ними, як відомо, точиться міжконфесійна боротьба. І я думаю, що врешті-решт і тут має настати порозуміння.

— А тепер знову повернімося до проблем Лаври. Її сьогодення відоме. А майбутнє? Ваші прогнози.

— Перш ніж прогнозувати, хочу зазначити: Кабінетом міністрів ухвалено рішення про відбудову Успенського собору. Правами замовника на будівництво хотіли наділити митрополита Філарета. Однак хочу нагадати, що саме ченцями РПЦ у цьому соборі на початку нинішнього століття було знищено унікальну портретну галерею українських гетьманів. Це робилося свідомо, на підставі ухвали Священного синоду РПЦ «о преодолении малороссийских традиций в церковной живописи» 1801 року. Враховуючи це та поведінку і настрої лаврських ченців, ми вважаємо, що відбудовою собору повинні займатися незалежні від конфесій фахівці.

Стосовно переданих споруд Лаври, то тут ще немало клопоту. Хоча й вдалося при[...]нити чернечу діяльність в подальшому нищенні архітектурних пам'яток, однак викликає занепокоєння стан монументального живопису церков.

Ченців також можна зрозуміти: вони впроваджують притаманний їхній церкві стиль, який різниться від українського. Тому прогнози щодо майбутнього мистецьких творів Лаври залишаються далеко не оптимістичними. Шлях до порозуміння повинен починатися серед представників духовенства, з їхнього усвідомлення мистецьких перлин нашого народу. Здійснити це можна зусиллями єдиного Українського Патріархату. Нема нам що ділити. Ми повинні на всіх рівнях утверджувати й розвивати почуття єдиного народу.

Інтерв'ю взяв Володимир ТЕТЕРУК, спеціальний кореспондент «Голосу України».

Фото Івана ПАРАДОВСЬКОГО.

Передплата-92

ДЕ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ, ТАМ І «СУЧАСНІСТЬ»

Значній частині громадськості України добре відомий літературно - публіцистичний часопис «Сучасність», що протягом тридцяти одного року виходив спершу у Мюнхені, а потім у Нью-Йорку. Часопис об'єднував навколо себе поважні творчі сили української діаспори і здобув репутацію найсолíднішого українського періодичного видання на Заході. Престижеві журналу сприяла і його зважена об'єктивна позиція в політичних питаннях, зокрема у ставленні до материкової України. Протягом останніх років часопис еволюціонував у напрямку перетворення його на всеукраїнський орган, широко публікуючи авторів з України і стаючи дедалі більше відомим в Україні.

З січня 1992 року журнал «Сучасність» виходитиме в незалежній Україні. Він буде спільним виданням РАУ та видавництва «Пролог». Головну редакцію очолюватимуть дотеперішній редактор професор Тарас Гунчак і президент Республіканської асоціації українознавців Іван Дзюба. Відповідальним редактором буде Микола Чубук. Редакторами відділів запрошені Микола Рябчук (Київ), Вадим Скуратівський (Київ), Богдан Певний (Нью-Йорк), Лариса Онишкевич (США), Володимир Рубан (Київ).

Чим відрізнятиметься журнал «Сучасність» від решти українських видань на Батьківщині та в діаспорі?

По-перше, це буде, як уже сказано, всеукраїнське видання. Часопис гуртуватиме навколо себе інтелектуальні й творчі сили українства всіх континентів і висвітлюватиме життя українців у світі.

По-друге, часопис широко друкуватиме праці іноземних та українських політиків, соціологів, істориків на теми, що стосуються місця України в сучасному світі, сприйняття її проблем у суспільній думці Заходу і Сходу.

По-третє, журнал прагнутиме забезпечувати можливість висловлення всього спектру думок і поглядів на проблеми українського життя і надаватиме сторінки для відповідних дискусій.

Журнал широко репрезентуватиме сучасну українську літературну творчість, запрошуючи на свої сторінки не лише відомих авторів, а й творчу молодь, уважно ставлячись до новаторських шукань та експериментаторства у прозі й поезії. Належну увагу приділятиме часопис літературній критиці та оперативному рецензуванню новинок художньої літератури, прагнутиме давати панораму сучасного літературного життя.

У розділах, присвячених науці та культурі, журнал прагнутиме відтворювати найважливіші інтелектуальні ландшафти сучасності, її найпринциповіші та найглибші духовні проблеми. Класична спадщина, авангард, релігія, соціологія і політологія, найпомітніші постаті людської думки нового і новітнього часу, соціокультурні контексти фундаментальних і прикладних наук та технології — ось теми, до яких постійно звертатиметься журнал. Особливе місце в ньому посідатиме сума проблем, пов'язаних з феноменом національної свідомості, її походженням, морфологією, станом теперішнім і майбутнім. Журнал ознайомить читачів з усім спектром української думки XX століття, зосередженої на розбудові національної держави, на осмисленні її структури. Журнал прагнутиме ввести в читацький обіг тексти, недоступні нашому читачеві тоталітарної доби.

Журнал виходитиме щомісяця обсягом 12 друкованих аркушів. Передплатна ціна — 24 крб. на рік, 12 крб. на півроку, 6 крб. на квартал. Ціна окремого номера — 2 крб., в роздрібному продажу — 2 крб. 30 коп.

Передплачуйте літературно-художній та науково-публіцистичний журнал усіх українців світу — «Сучасність», посилаючись на додатковий список (телеграму Міністерства зв'язку України).

Наш індекс — 74459.

Редакція журналу «Сучасність».

ЧИ МАЄТЕ РОДИЧІВ ЗА КОРДОНОМ?

Залежно від політичної погоди. Одні, як відомо, зі страхом це приховували (цікаво, а як повівся свого часу тодішній партапаратник Михайло Горбачов, у якого двоюрідні двоє братів і сестра мешкають у Аргентині), інші могли в тій графі хіба що написати: «Так, маю полеглого у війну в Німеччині батька...». Нашого цвіту по всьому світу — в Канаді, Америці, Австралії, Польщі, у Сибіру, Прибалтиці і в Казахстані... Дореволюційні заробітчани і пореволюційні політемігранти, біженці од голодомору і репресій, а ще вивезені у війну на роботу до Німеччини. І, звичайно ж, дисиденти, перебіжчики та й, де правду діти, зрадники...

Але в кожному випадку чиясь одрізана прикордонною смугою й ідеологічною ширмою рідня, чиясь скатована ностальгією кровинка. І чим ми, інваліди класової боротьби, могли їм зарадити? Анкетною графою «Чи маєте родичів за кордоном?».

Хоч, як нині з'ясовується, на дещо ми таки «мали» право. Наприклад, за допомогою товариства Червоного Хреста розшукувати своїх рідних і близьких за кордоном...

Наш кореспондент звернувся з цього приводу за роз'ясненнями до заступника голови Центрального Комітету товариства Червоного Хреста України Надії ЛАПКО.

— Так, крім іншого, наша організація розшукує ще й рідних та близьких наших громадян як у нас, так і за кордоном, встановлює місцезнаходження і стан могил покійних. Незалежно від того, ким є чи була розшукувана людина.

За останні два роки до нас хлинув потік листів з такими проханнями. Більшість авторів розшукують могили своїх вивезених окупантами на роботу до Німеччини рідних або ж могили полеглих за кордоном воїнів Червоної Армії. Хоч є й чимало таких, хто хоче мати зв'язки з родичами, які в різний час самі виїхали від нас, скажімо, до Америки чи Канади. Доходить часом до казусів: один єврей вимагає від нас, аби ми змусили його рідних за кордоном підтримувати з ним зв'язки...

— Надіє Сергіївно, у наших читачів неодмінно виникне запитання, хто з рідних чи близьких має право на такі пошуки, як оформлюються листи-запити, на яку адресу? Візьмемо для прикладу таку ситуацію: людина має копію «похоронки», в якій вказується, що її батько чи брат загинув під час війни в Німеччині, поховано його там-то, і ця людина хоче відвідати батькову чи братову могилу...

— Для цього необхідно написати листа, в якому слід викласти прохання і вказати короткі біографічні дані того, кого розшукуєте, і, що дуже важливо, останні відомості про його місцезнаходження чи поховання. У нашому випадку слід надіслати копію «похоронки». Слати листи на таку адресу: **252004, Київ, вул. Пушкінська, 30. Центральний Комітет товариства Червоного Хреста України**, або ж безпосередньо на адресу **Управління з розшуку радянських і іноземних громадян Союзу Червоного Хреста і Червоного Півмісяця у Москві (103031, Москва, Кузнецкий мост, дом. 18/7)**. Це управління має картотеку, зв'язки з усіма національними товариствами Червоного Хреста і Червоного Півмісяця. Упродовж місяця, а то й року (залежно від складності завдання), він, як правило, встановлює і офіційним листом підтверджує місцезнаходження і стан могили. Ось із цим листом рідні йдуть до відділів віз і реєстрацій, де їм видають закордонні паспорти, звичайно, за встановлену плату. Але якщо розшукувати ту чи іншу людину або її могилу можуть рідні, близькі і навіть знайомі, то відвідати могили за кордоном мають право неодмінно близькі родичі покійного: мати, батько, брати, сестри, дружина, діти, онуки, правда, можуть і в супроводі вже своїх близьких родичів.

— Ви сказали, що листи можна надсилати або до Українського Червоного Хреста, або одразу до Москви, в розшукове Управління. Виходить, що Ваша установа в цьому випадку виконує суто пересильницькі функції?

— На жаль, це так. Певна, що після того, як наш народ на референдумі 1 грудня підтвердить Акт про самостійність України, ми зможемо стати самостійним членом всесвітньої Ліги товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця і створити своє пошукове Управління. Маєте знати, що половина листів надходить до Москви з України.

Інтерв'ю взяв
Анатолій БЕНЬ,
спеціальний кореспондент з прав людини «Голосу України».

МВС України повідомляє

«ВИТЯЗЬ» У «ШОВКОВІЙ» ШКІРІ

Свердловським міським відділом внутрішніх справ Луганської області затримано автомобіль торговельного об'єднання м. Кобулеті Аджарської АРСР, який з Харківської торговельно-закупівельної бази управління робітничого постачання Південної залізниці по бартерній угоді без ліцензії перевозив 46 пилососів «Витязь», 149 сепараторів, 48 насосів «Струмок», 2,8 тисячі різноманітних замків тощо на загальну суму 40 тисяч карбованців. Товар вилучено й здано до торговельної мережі Свердловська.

А в Дніпропетровській області на посту «Перешепине» зірвано спробу перевезення з Новомосковської швейної фабрики до комбінату шовкових тканин Пермської області швейних виробів на 107 тисяч карбованців.

ПЕРЕПЛУТАЛА ГРЯДКУ З ПОЛЕМ

Кримінальну справу порушено проти голови профкому радгоспу «Радянська Україна», що на Миколаївщині, Шульги, яка протягом двох останніх років завантажувала на полях автомобілі городиною, соняшником, вивозила все це до Білорусії й здавала до заготконтор, а отримані гроші привласнювала. У такий спосіб нею викрадено 45 тонн сільгосппродукції на суму 12,7 тисячі карбованців.

ПЛЯШКА АБО ЖИТТЯ...

Близько третьої години ночі на вулиці Мате Залки в Києві двоє невідомих, погрожуючи ножем, відібрали дві пляшки горілки в місцевого жителя, робітника НДІ вимірювальної радіоапаратури, і, як повідомив міліцію по телефону потерпілий, зникли в одній із квартир будинку по згаданій вулиці.

Оперативній групі, що прибула на місце, невідомі вчинили опір і накинулись із сокирою й молотком на оперуповноваженого Мінського райвідділу. Захищаючись, він поранив з табельної зброї одного з нападників у шию, а іншого — в плече. Перший на місці помер, другого госпіталізовано. Як потім з'ясувалося, це були жителі Тбілісі.

ПРИГОДИ ІНОЗЕМЦІВ НА НАШИХ ДОРОГАХ

У Червонограді Львівської області автомашина «Рено-309», яку вів автотурист з Іспанії В. Туров, на слизькій від дощу дорозі з'їхала у кювет і перекинулася.

А в Тернопільській області громадянка Німеччини М. Дик заснула на ходу за кермом «Вольво». В результаті цього машина з'їхала на узбіччя й зіткнулася з автомашиною ЗІЛ-130, яка там стояла.

Туров, Дик і троє її співвітчизників одержали тілесні пошкодження і всіх їх госпіталізовано.

БОРЗОВ, «ЗЛАЗЬ»!..

Нотатки з сесії НОК України

— І я «злізу», якщо цього вимагатимуть дві третини членів НОК України, — сказав голова цієї організації, дворазовий олімпійський чемпіон Валерій Борзов, який має в своєму розпорядженні ще одне зручне крісло — міністра у справах молоді, фізичної культури і спорту...

— А ви підійдете пізніше і отримаєте папери, якщо залишаться...

Приблизно такий монолог почули журналісти Укрінформу, республіканського радіо і телебачення, «Голосу України», коли підійшли до столика реєстрації з одним бажанням: отримати для роботи документи та інформацію...

Це, так би мовити, лише кілька штришків до великого полотна пристрастей і суперечок, емоцій, прагнення до консенсусу одних, і явного нерозуміння політичної ситуації, що виникла в нашій бідній, але вже незалежній державі, інших. А вирував отой вулкан на другій сесії Генеральної асамблеї Національного Олімпійського Комітету України.

Слід віддати належне Валерієві Борзову. Він, як голова НОК, за майже річний термін існування цієї вкрай потрібної Україні організації зробив чимало для її авторитету, мав чимало зустрічей, налагоджував необхідні контакти. Але тут слід зробити і закид шановному голові. Адже все, що робилося, було лише його власною ініціативою. Сам же НОК існував лише на папері.

На жаль, втрачено багато часу. Вже реальну незалежність і світове визнання мають НОКи балтійських країн. Спортивна ж Україна, мов великий і могутній велетень, приспана і до славних справ ще не наблизилася.

Отже, перед учасниками асамблеї стояло нелегке завдання: або прийняти рішення про участь українських спортсменів в Іграх-92 у Барселоні у складі делегації колишнього СРСР за заявкою його НОКу, але з використанням національної символіки та прапора України, або оголосити про свій вихід зі складу спортивних організацій Радянського Союзу. За всим цим стояли долі десятків людей, які багато років, працюючи важко і самовіддано, йшли до своїх Олімпійських Ігор, можливо, єдиних у їхньому житті.

Ця тема, безумовно, була домінуючою. Хоча було чимало й інших важливих проблем.

У першій перерві я попросив поділитися враженнями про хід сесії голову львівського облспорткомітету Мирослава Герцика — людину мудру, інтелігентну, яка користується великим авторитетом серед колег:

— Як на мене, сама сесія задумана для коронації президента НОК, надання йому широких додаткових повноважень. Але ми не можемо піти на це, бо не знаємо, куди нас збирається повести Валерій Борзов. Я категорично проти сумісництва однією особою двох посад — лідера національного олімпізму і спортивного міністра, який має відповідати ще й за справи молоді. Рік тому ми обрали Борзова головою НОК тимчасово, на певний період, поки не станемо на ноги. Однак, як бачимо, ми не тільки не зміцніли, а й стабільно пасемо задніх. Люди з нами не рахуються, авторитет фізкультури і спорту різко падає. Он, хоча б, на українське зібрання інтелігенції нашого брата не запросили. Виходить — не поважають, не вважають нашу справу частиною загальної культури.

І це, як не прикро, справедливе ставлення, бо так працюємо, що нам перестали довіряти.

Ми знаходимося в залі, де зібралися люди не вільні, а залякані, залежні. Тому й старанно голосують за ідеї господаря, який їх поки годує. Але прийшов час нарешті посміливішати, набратися мужності.

Я особисто проти того, щоб президента обирали на восьмирічний термін...

Ця остання пропозиція Мирослава Степановича дістала підтримку. Президента НОК України обиратимуть на чотири роки. Щоправда, з правом висувати кандидатуру ще на один термін. Так вирішила сесія.

Після годинного перепочинку учасників зібрання крига в залі поступово почала скресати. Конструктивний імпульс роботі дав виступ народного депутата України, голови підкомісії Верховної Ради Ярослава Кендзьора.

— Ми всі повинні забути про чвари, а попрацювати гарно на благо України. Щоб вона зрештою стала великою олімпійською державою. Переживаючи відповідальний період у своїй історії, український народ добре усвідомлює, що вороття назад немає. Сподіваюся, що й у нашому залі відсутні ті, хто не вірить у реальність незалежної України. Кожна цивілізована держава прагне мати потужну олімпійську структуру. Прийняття нас до Міжнародного Олімпійського Комітету сприятиме й нашому політичному визнанню.

А ще скажу про те, що час вже відмовлятися від старих структур, від запланованих ситуацій у веденні різних зібрань. Краще обмінятися щиро думками і співпрацювати...

Була проведена велика за обсягом робота по змінах у Статуті НОК України.

Одним з кульмінаційних моментів сесії стали вибори. Президентом було затверджено В. Борзова. Першим віце-президентом обрано авторитетного і досвідченого Володимира Кулика, віце-президентами: ректора КДІФК, доктора педагогічних наук, професора Володимира Платонова і вже знайомого вам Мирослава Герцика. Генеральним секретарем НОК України став Володимир Киба. Обрано виконком і затверджено комісії: спортивну, олімпійського руху, ветеранів, зовнішніх зв'язків, тренерську, медичну. Утворено українську олімпійську Академію.

Сесією було прийнято комюніке, в якому, зокрема, відзначено, що НОК України є єдиною і повноважною громадською організацією, яка здійснює діяльність з розвитку і зміцненню олімпійського руху в республіці, поширенню міжнародного обміну цінностями національної культури і спорту під знаком ідей і принципів олімпізму.

На підставі Конституції республіки, прийнятого Верховною Радою Акта про державну незалежність, вільного волевиявлення членів НОК України, національних федерацій з олімпійських видів спорту друга сесія Генеральної асамблеї НОК України прийняла рішення просити МОК схвалити Статут, визнати у відповідності до Олімпійської хартії український НОК і вважати територію України зоною його юрисдикції.

Сесією було прийнято і важливе рішення. В ньому говориться: «Найближчим часом провести активну роботу по підготовці необхідних документів про незалежність НОК та федерацій з видів спорту України. Подати їх до МОК і міжнародних федерацій, НОК і Держспорту СРСР після Олімпійських ігор (зимових та літніх) 1992 року.

Підтвердити участь у Олімпіадах-92 у складах збірних Радянського Союзу з використанням української національної символіки. Звернутися з такою пропозицією до НОК СРСР...».

Коли обговорювали другу частину цього рішення В. Киба запропонував, щоб атлети України вийшли на парад не тільки з національним прапором, а й у костюмах, які б мали національні кольори. І за цю акцію ми дістали б 500 тисяч доларів від однієї солідної зарубіжної компанії.

На жаль, більшість в залі на це прореагувала несерйозно.

На сесії виникло й питання про два олімпійські комітети: НОК України та Український НОК. Перший зареєстрований в Міністерстві юстиції, другий налагодив зв'язки з багатьма міжнародними спортивними організаціями, має підтримку в Канаді.

Валерій Борзов вважає, що УНОК — незаконне об'єднання і повинно саморозпуститися, бо можливі великі ускладнення з прийомом України до олімпійської сім'ї. Його опонент Валерій Шутий — іншої думки.

Коментуючи це протистояння, призер Олімпіади в Мельбурні, відомий журналіст, письменник, голова комісії олімпійського руху НОК України Ігор Засєда сказав:

— Нам повинно бути соромно, що не ми, а Шутий і його колеги почали роботу по створенню НОК, вони дали необхідний імпульс цій справі. І тут слід їм віддати належне. Ми ж у свою чергу протягом останнього року сиділи буквально склавши руки. Але ситуація нині така, що має існувати тільки один НОК. І для цього потрібна консолідація сил.

До єднання закликав і Ярослав Кендзьор, спробував поговорити з В. Шутим і переконати його. Але були в залі й такі (до речі, багато), які виявляли нетерпимість, пропонували нагримати, заборонити, вигнати і в такому дусі. Повіяло, як кажуть, «добрими старими» часами...

Ну, а Валерій Шутий, зрозуміло, одразу рішення прийняти не міг. Він мав порадитися з колегами, серед яких чимало досвідчених і авторитетних у спорті людей, а не хлопчиків, як їх прагнув виставити перед присутніми В. Борзов.

Отже, і це вкрай гостре питання потребує вирішення.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

З ПОТОКУ ПОВІДОМЛЕНЬ

Хокей. Відкритий чемпіонат країни, вища ліга. «Динамо» (Москва) — «Динамо» (Мінськ) — 2:1, «Хімік» (Воскресенськ) — ЦСКА — 2:2, «Торпедо» (Тольятті) — «Динамо» (Рига) — 0:2, «Торпедо» (Усть-Каменогорськ) — «Сокіл» (Київ) — 8:5 (7:1, 0:3, 1:1). Шайби у киян закинули: Савицький, Кирик, Олецький, Сидоров (дві).

Баскетбол. Відкритий чемпіонат країни, вища ліга, чоловіки: ЦСКА — «Спартак» (Луганськ) — 111:76, МКІ (Миколаїв) — «Узбудмеханізація» (Ташкент) — 91:72, «Автошляховик» (Саратов) — ВЕФ (Рига) — 72:80.

Футбол. Чемпіонат країни, перша ліга. У 34-у турі українські клуби — «Таврія» (Сімферополь) і «Буковина» (Чернівці) зустрілися між собою в Криму. Гол, забитий на 76 хвилині з пенальті Швеченком, приніс перемогу господарям — 1:0.

Турнірну таблицю очолює «Ротор» (Волгоград) — 47 очок, «Тілігул» (Тирасполь) — 41, «Ростсільмаш» — 40, «Таврія» — 39, «Уралмаш» (Єкатеринбург) — 38, «Буковина» — 37.

Колектив редакції газети «Сільські вісті» висловлює глибоке співчуття заступнику головного редактора І. С. Бокому в його тяжкому горі — смерті дружини

Ольги Пантелеймонівни КАЛАШНИК

Голос України

Газета Верховної Ради України

Головний редактор
Сергій ПРАВДЕНКО

Редколегія:
Анатолій ГОРЛОВ — перший заступник головного редактора
Олександр БІЛИК — заступник головного редактора
Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ — член-кореспондент АН України
Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ
Леонід САМОЙЛЕНКО — заступник головного редактора
Борис СИДОРЕНКО — заступник головного редактора
Анатолій СОЛОНСЬКИЙ
Віталій СУДДЯ — відповідальний секретар

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Заступник головного редактора — Олександр Білик.
Чергові редактори — Анатолій Солонський, Тарас Петрів.
Автори макета — Анатолій Миронічев, Леонід Підлужний.
Випусковий — Олексій Бондаренко.
Оформлення — Володимир Кисельов.
Коректори: Тамара Баштанник, Наталія Власик, Людмила Морозова, Людмила Нєсена, Антоніна Сильвестрова, Любов Станачич, Людмила Терещук.
Верстальники: Тетяна Балюк, Ольга Яценко, Алла Будинкова, Марія Солодюк, Сергій Скаженюк.
Лінотипісти: Наталія Позняк, Валентина Чичирко.

* * *

Комбінат друку видавництва «Радянська Україна» 252047, Київ-74, проспект Перемоги, 50.

Індекс 60955.

Тираж 156.200

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 03151861.